

EERSTE LES - DE MENSELIJKE PSYCHE

Bij het beschouwen van de menselijke psyche hebben we al heel veel verschillende factoren opgemerkt, maar we zijn eigenlijk nog nooit terecht gekomen bij een ontleding van de kwaliteiten van de geest en de manier, waarop die ook in het menselijke spelen en werken. Ik wil proberen dat tamelijk kort te doen.

Wanneer wij spreken over de geest, dan is dit in feite de kernkracht (of ziel) met verschillende voertuigen. Het voertuig, dat het dichtst bij de ziel ligt, draagt in zich het essentiële bewustzijn van alle vormen. Maar elk nieuw voertuig betekent een detaillering van een gedeelte van het in de kern aanwezige bewustzijn.

Dit houdt dus in, dat elk voertuig van de geest zijn aparte eigenschappen en kwaliteiten heeft. De geest, zoals zij in het menselijk lichaam tot uiting komt heeft dus zeer veel verschillende factoren. Die factoren liggen elk op een verschillend plan van waardering, bewustzijn en ervaring. Wanneer nu het contact tot stand komt met de mens, dan ligt dit contact over het algemeen in het gebied der levensstralingen, dat ook nog tamelijk verwant is met het astraal gebied. Dat betekent dat deze laatste fractie van het geestelijk reeksje van voertuigen in feite net zoveel angsten en begeerten kent als de mens, maar alleen uit een andere oorzaak. Wat voor de mens angstwekkend is, is voor het astrale helemaal niet zo. Wat stoffelijk begerenswaardig is, kan astraal eerder afstotelijk zijn. De levenskracht, het lichaam en het astraal lichaam, dragen dus een bewustzijn, dat corrigerend optreedt t.o.v. de stoffelijke waarderingen, die je, hebt. De stoffelijke waardering bestaat uit het bewuste aanvaarden plus de onderbewuste reactie en de bovenbewust daaraan opgelegde waarderingen van de gemeenschap.

Wanneer wij dus nu gaan zien, dat de geestelijke waardering in de laagste fase een afkeer kan scheppen, waren stoffelijk aanvaardbaar zou zijn en omgekeerd, blijkt ons, dat hier een bron ligt voor veel tweestrijd in onszelf. Ware dit alles, dan zouden we ongetwijfeld al heel wat moeilijkheden kunnen hebben geestelijk. Maar er is meer. Want boven dit levenslichaam, zoals men het noemt, liggen andere lichamen, die elk voor zich een waardering hebben voor het leven. Nu wenst de mens over het algemeen hoofdzakelijk zijn stoffelijke waardering en het daaruit voortvloeiend geestelijke te beleven. Maar wanneer hij zover stijgt in zijn poging tot bewustzijn, dat hij over het levensgebied en het astraal gebied heen grijpt in het gebied, dat men zou kunnen noemen "die reine Gedanke", van de zuivere gedachte, dan komen, wat men op aarde filosofische, esoterische en mystieke waarden noemt sterk in het beleven op de voorgrond en worden wederom geprojecteerd tegenover de - door het geestelijk leven bepaalde - begeerten en angsten, aanvaardingen en verwerpingen en ook op de stoffelijke. Soms staat daar dan een driedigedige probleemmogelijkheid. Verder dan dat zullen we vandaag niet gaan, want dan maak ik het te ingewikkeld.

Nu even stellende, dat je als mens deze problemen in jezelf vaak aanvoelt, zul je daartegen maatregelen moeten treffen. En het treffen van die maatregelen moet in de eerste plaats wel bestaan in het vinden van een voor jou aanvaardbare overeenkomst tussen de begeerten en angsten, die zuiver lichamelijk en in het laagst geestelijke lichaam bestaan. Kun je die twee met elkaar in overeenstemming brengen - onverschillig op welke wijze - dan heb je een eenheid van handelen gevonden in de stof, die het je mogelijk maakt om een aanvaarding van een eventueel mystieke beleving uit te drukken in een stoffelijk zonder strijd verlopend proces. Ben ik duidelijk?

Geestelijk beleven op hoger plan kan dus alleen zonder schade worden volbracht, wanneer men zijn laaggeestelijke en stoffelijke impulsen voldoende beheerst en tot overeenstemming brengt, zodat deze niet meer strijdig zullen zijn met die uit het mystiek ervaren voortkomen.

Krijg ik daar nog commentaar op van de een of ander, of kan ik doorgaan? Wat noemen wij een mystiek ervaren? Dit verschijnsel, dat in het menselijk denken zich voordoet als een ontrukt zijn aan de wereld, ofwel een geheel nieuw aanschouwen van deze wereld in andere betekenis en waardering, komt voort uit ons geestelijk aanvoelen, dat de verwantschap vaststelt van alle vorm en vormervaren met de kleuren en klanken van een daarboven gelegen sfeer. Hierdoor kan het ik zozeer ontrukt worden aan de werkelijkheid, dat leven wordt ervaren, waar voor de mens dood heerst, terwijl omgekeerd sommige levensprocessen een gruwelijk doods uiterlijk krijgen.

In een stoffelijk leven kun je dat zonder meer niet verwerken, tenzij je je er van bewust bent, dat al hetgeen als doods wordt getoond, in overeenstemming is, met hetgeen je stoffelijk en laaggeestelijk reeds van je af wenst te zetten. Terwijl elke levende kracht, die uit de kleur-klank-wereld voortkomt, in overeenstemming is met hetgeen je wenst. Is dat niet het geval, dan zal een mystieke beleving een zodanige angst in de persoonlijkheid wekken, dat ze er aan ten onder gaat.

Het streven naar hooggeestelijk en hoogmystiek beleven kan dan ook alleen gerechtvaardigd geacht worden, wanneer de mens allereerst pogingen heeft gedaan om zichzelf fysiek en psychisch te ontdoen van te grote problemen. En de grote problemen daarvan zijn wel gelegen in: onbeteugelde begeerten, die verstandelijk worden verworpen: onbeteugelde begeerten, die geestelijk worden verworpen: begeerten, die geestelijk aanvaardbaar zijn (laaggeestelijk) en om de een of andere reden lichamelijk verworpen worden. Het is praktisch onmogelijk om een juiste verhouding te vinden tussen je angsten en begeerten, tenzij je begint met deze angsten en begeerten stoffelijk zoveel mogelijk te verminderen. Degene, die leert zijn begeren te beteugelen, verliest al zeer snel de angst, dat hij zijn begeren niet zal vervullen. Daarmee is één van de grote angstwaarden in het menselijk leven teniet gedaan.

De tweede noodzaak is te leren je eigen leven niet te zien als een brokstuk of periode, die belangrijk is, maar als een zeer onbelangrijke fase in een continuïteit van bestaan. Gelukt U dit overtuigd te beleven, dan zult U niet meer bang zijn voor de dood. Weer een waarde van angst en dus van conflict uitgeschakeld. Gelijkijdig ook een verzachting van het nog blijvend begeren, waar dit zo het heden niet vervuld wordt, een eeuwigheid heeft, waarin de vervulling alsnog mogelijk wordt.

Dan ga je proberen om je voor te stellen, dat lijden - lichamelijk en laaggeestelijk lijden - niet met de eigen persoonlijkheid heeft te doen, doch slechts een zeer onbelangrijk deel daarvan aantast. Voor een mens kan de realisatie, dat lijden slechts tot een bepaalde grens gedragen kan worden en daarboven een uitschakeling van het ervaren - stoffelijk - met zich meebrengt, hier vaak van nut zijn. Wie zich ontdaan heeft van de angst voor lijden en eventueel ook misvorming, zich er van bewust, dat de vorm dus weinig betekent in de totaliteit van bestaan, is zozeer bevrijd van angsten, dat hij in het mystiek beleven volledig kan opgaan en zelfs verder kan stijgen in zijn eigen geestelijke beleving (dus de projectie van zijn geestelijke voertuigen in het bewustzijn van zijn langste stoffelijke voertuig) dan klank en kleur. Hij kan dan soms komen tot de sfeer van wit licht.

Deze sfeer van wit licht brengt met zich mede, dat - op het ogenblik, dat dit beleefd wordt - het totaal van krachten in de mens wordt versterkt: het totaal van denken echter, bewust en onderbewust, wordt betwist. Het resultaat is vaak, dat na een dergelijke mystieke beleving een gedeelte van het herinneringsvermogen anders is gegroepeerd, terwijl bovendien de eigen reactie op de wereld een andere wordt.

❖ *Kunt U misschien een voorbeeld geven?*

Ik zal een voorbeeld geven van mystieke beleving. Laten we het nemen in de kerkelijke vorm, waarin het meestal voorkomt. Een beleven van het zuiver witte licht doet voor de mysticus Jezus verschijnen. Jezus is voor hem n.l. het symbool, de verzinnebeelding van de zuivere, lichtende kracht met onmiddellijke goddelijke waarde. Dat kunt U zich voorstellen. Nu is het zo, dat dit beleven wordt vastgelegd in een zekere vorm. Ongetwijfeld. Maar in feite zal na dit beleven deze mens minder vrezen en begeren op aarde dan voordien. Hij zal zich veel dingen, die hij vroeger belangrijk vond, niet eens meer herinneren. Het belang is zozeer voor hem weggevallen, dat tijdens dit beleven gewoon de herinneringscellen van de hersenen gereinigd

werden van deze indrukken: waardoor zijn herinneringsvermogen voor belangrijke zaken zich uitbreidt en hij meer en belangrijker waarden in zich kan opnemen. Voldoende? Het is maar een klein voorbeeld.

❖ *Welke soort van begeerten bedoelt U?*

Nu, dat gaat van het zuiver dierlijke af tot de begeerte om b.v. - laten we nu eens een goed begeren nemen, dat in zich menselijk buitengewoon goed is en toch geestelijk weer gedeeltelijk te verwerpen - het willen genezen. Dus zelf willen genezen. Dat is een begeren, dat fout is, omdat het de op zichzelf goede impuls, het scheppen van vrede en geluk in de wereld, concentreert in het ik. En men het dus belangrijker vindt, dat "ik" kan genezen, dan men het in werkelijkheid vindt, dat de wereld gezond is. Men realiseert zich dat zo niet. Maar daar heeft u het dus op een hoger plan uitgedrukt. En het lager-plan-begeren? Niet alleen maar genoeg willen eten om te blijven leven, maar lekker willen eten. Begint het duidelijk te worden?

❖ *Dit is allemaal zo menselijk. Worden we dan niet bovenmenselijk?*

Och, het ligt wel in de bedoeling, dat U op een gegeven ogenblik toch zover komt. Maar ik wil U gerust stellen. U zult zeker het dringende begeren leren beheersen, maar U zult nooit de bevrediging van een goed maal b.v. helemaal kunnen wegdrücken. Met andere woorden het totaal begeren overwinnen, het wegvagen uit je wezen, gaat niet. Maar je kunt het zover beheersen, dat het jou niet meer beheerst. En dat is belangrijk. En als je dat doet, dan ben je nog heus een mens. Dan ben je alleen een beter mens dan de meeste.

EXISTENTIALISME

Het existentialisme is eigenlijk te vertalen als bestaansleer. Vandaar dat er heel wat soorten existentialisten zijn. De meeste mensen verwarren het existentialisme met een "laat-maar-waaien"-leventje, dat dan in het volste pessimisme met de nodige lange haren gevoerd wordt ergens in de kelders van een wereldstad. Nou spijt het me voor degenen, die daar illusies over hebben, zo is het zeker niet.

Het bestaan op zichzelf vraagt een zekere rechtvaardiging. Zo maar te leven zonder meer is niet voldoende. Er zijn dan ook heel veel denkers geweest, die in feite reeds existentialisten waren. Wanneer ik U ga vertellen, dat de oude Zeno (een denker in Rome) ook eigenlijk een existentialist was, dan zult U waarschijnlijk het hoofd schudden en zeggen: "Er is weer niets nieuws onder de zon." En toch is het waar. Zeno bouwde, n.l. eens een keer de volgende leerstellingen op: "Leven is slechts leven, wanneer het ervaringen insluit. Een leven zonder ervaring heeft geen doel. Het moet dus ons doel zijn ons leven zo te vullen met ervaring, dat dit voor ons bevredigen is, terwijl het leven voor ons en de wereld betekenis krijgt. U begrijpt wel, dat die stelling eigenlijk nog doorklinkt tot in deze dagen toe.

U zoudt zeggen, dat b.v. de kerk van Rome weinig te maken heeft met het existentialisme, maar ook daar vergist U zich in. Weet U, wie een van de grootste existentialisten is van de R.K. kerk? De stichter van de Jezuïeten, Ignatius de Loyola. U zult misschien zeggen: "Ignatius was toch eigenlijk een mysticus." Ja, maar hij was in de eerste plaats existentialist. Want hij bouwde de volgende bestaansleer op: "Wij worden door God in het leven gesteld. Dan is het onze taak om dat leven zo te gebruiken, dat alle mogelijkheden daarvan volledig uitgebuit worden binnen datgene, wat God ons toestaat te volbrengen."

Vandaar, dat Ignatius met zijn Jezuïeten-Orde ook zoveel moeilijkheden had. Want hij filosofeerde niet alleen. Hij stelde geen mooie overpeinzingen op en scherpe redevoeringen, maar hij handelde ernaar. Wanneer men bij Ignatius kwam, dan zei men: "Wat moet ik doen?" En dan zei hij heus niet in de eerste plaats "Ga je verdrinken in God." Dan zei hij: "Kijk eens, het leven bestaat uit een paar delen, en die moeten we met elkaar weten te verenigen. In de eerste plaats leeft elke mens in de geest. Zo moeten wij de geest vullen met waardige gedachten. Maar op een zodanige manier, dat wij ze zelf ervaren en ondergaan.

Dat is niet alleen maar een leerstellinkje van hem. Want als U op het ogenblik misschien nog in de gelegenheid bent om de voorschriften, die hij voor zijn Orde maakte, door te lezen, dan zult U ontdekken, dat deze Ignatius, wiens Orde zo'n klein beetje in diskrediet is, een reeks

mentale oefeningen heeft voorgeschreven, een reeks van meditatie- en contemplatie-oefeningen, met daarbij gepaard bepaalde lichaamsoefeningen, die zeer dicht bij het yogi-systeem komen, maar dan natuurlijk in de zin van zijn kerk. Daarnaast zei hij: "Voordat je daar mee begint, ga maar naar de keuken en begin af te wassen. En schrob de plavuizen maar." Het was ook Ignatius, die juist omdat hij - laten we dat niet vergeten - existentialistisch dacht, de regel gaf dat niemand langer dan een bepaalde tijd een functie kon bekleden. Op het ogenblik is dat nog zo. Je bent bij de Jezuïeten vandaag pater-econoom, het volgend jaar nog pater-econoom (de man, die over de centen gaat) en dan ineens tot je ontsteltenis ben je de man, die de vloeren schrobt of die de deur opendoet elke keer wanneer er de een of ander belt. Dat is natuurlijk niet altijd prettig, maar het leert je, het leven zelve te beleven en je niet vast te houden aan de functies van het leven.

Nu komen we meteen een beetje naar het moderne existentialisme toe. Ik weet, dat men een groot gedeelte daarvan aan Sartre toeschrijft. Nou is deze grootmeester van het pessimisme in mijn ogen geen existentialist, maar alleen een grote zuurpruim. U moet me niet kwalijk nemen, dat ik dat zo zeg, maar dat meen ik nu uit het volst van mijn hart. Want wat zegt Sartre? Er is in het leven toch eigenlijk niets te beleven, er is geen doel. Dus het doel van het leven is je uit te leven: en wel op zo'n manier, dat je er zo goed mogelijk af komt." Daar hebben zijn leerlingen van gemaakt. "Dus doe en laat maar, wat je wilt, vertrap alle regels met handen en voeten: en doe dan maar, alsof je zeer vergeestelijkt bent." Onzin natuurlijk, maar dat zien we altijd met die richtingen. Zoals er bij de Jezuïeten zijn geweest, die Ignatius' leer van het doelbewuste leven omvormden tot het leven voor het doel - ongeacht de middelen -, zo heeft men de pessimistische wereldbeschouwing van Sartre, die in het leven nu eigenlijk niets ziet, dat het leven waard is, omgevormd tot een soort van uitspattingentheorie, waarbij je als uniform zo vuil en zo slordig mogelijk gekleed moet zijn.

Het moderne existentialisme, dat een reden heeft, dient zich meestal maar aarzelend of helemaal niet onder die term aan. Wist U b.v., dat er een humanistisch existentialisme bestaat? Humanistisch, dat is menswaardig: existentialisme, bestaansleer. Dus een menswaardige bestaansleer, zou je kunnen zeggen. Maar nu kun je dat humanisme natuurlijk op verschillende manieren beleven. Laten we vaststellen, dat er heel veel humanisten zijn die beginnen met mooie praatjes. Dat zijn geen humanisten. Dan heb je humanisten, die menen, dat zij voldoende doen, wanneer ze proberen voor een medemens het leven levenswaardiger te maken. Maar de humanistische existentialist gaat nog een stap verder. Die zegt: "het leven betekent alleen wat, wanneer ik met mijn hele wezen in dienst der mensheid voor mijzelf de voldoening van het leven weet te verwerven." Daar gaat de weg naar toe.

Er zijn natuurlijk altijd grenzen. Een existentialist erkent deze, voor zover ze voor hemzelf van toepassing zijn. Maar hij heeft zijn visie, zijn gedachten, zijn ideaal. En zijn hele existentie, zijn hele bestaan, wordt door hem - want dat is het existentialistisch denken - in dienst gesteld van deze gedachte. Dan gaat hij gewoon zijn hele wezen daarop instellen.

Een aardig staaltje van humanistisch existentialisme, dat nog niet zo lang geleden op schrift werd gesteld, vertelt ons: "Een humanist tracht te leven op een wijze, die de mensheid waardig is. Er kan geen ogenblik in het leven zijn, dat deze gedachte, hem niet vervult en doordringt, zodat hij voortdurend en te allen tijde zal zoeken naar een daadwerkelijke mogelijkheid om het menswaardige uit te drukken. Metterdaad." Daar heb je nu het existentialisme metterdaad. Leven, dat is op zichzelf voor sommigen een onaangenaam, voor anderen een aangenaam iets. Ieder bekijkt dat zo'n beetje op zijn manier. Maar werkelijk leven, dat wil toch wel zeggen: voortdurend bezig zijn. Bezig zijn met datgene, dat je bezighoudt. Je leven dus maken tot een actief iets.

Bij de communistische partij vinden we ook existentialisten. En nu moet U eens opletten, hoe eigenaardig de absolutistische gedachte tot een vervormd existentialisme leidt. Er bestaan op het ogenblik hogere kringen in Rusland, hoofdzakelijk samengesteld uit erfgenamen van kunstenaars, wetenschapsmensen en dergelijke. Dat zijn kinderen, die voor de daar geldende normen rijk zijn. Die houden er een eigen landhuisje op na, enz.. Deze jonge mensen kunnen geen communist meer zijn. Want als bezitters past het communisme niet bij hen. Maar zonder drijfveer binnen dat communisme moeten ze toch proberen iets te vinden om voor te leven. En

zo werd dan oorspronkelijk dan de theorie ontwikkeld, dat het leven omwille van de daad belangrijker is dan het leven omwille van de idee of de verdienste.

Men zei daar b.v.: "Niets doen, alleen maar wat feestvieren en zo (U zou niet zeggen, dat dat bestaat achter het ijzeren gordijn, maar het is er toch heus), dat is eigenlijk geen leven. Dus werk, maar werk voor niets. En werk zo, dat je op elk ogenblik weg kunt lopen."

Toen kwamen er anderen, die zeiden: "Ja, maar laten we nu alsjeblieft niet zo kinderachtig zijn om alleen maar te gaan werken om te werken. We willen er aardigheid van hebben. En wanneer wij eens een keer wat werken, dan moeten daar feestjes of uitspattingen en genietingen uit voortkomen." En dat is ook gebeurd. Zo heeft men eigenaardig genoeg in de bovenste klasse van Moskou hetzelfde gedegenereerd existentialisme, dat we in St. Germain des Prés tot voor kort vonden. Nu zijn er ook Nederlanders, die existentialist zijn. En een existentialist is - ofschoon men dat meestal wil vergeten - een eenzijdig mens. Want het leven en de daad plus zijn gestelde doel vullen alles in hem. Er blijft geen tijd voor wat anders over. Niet in theorie, maar in de praktijk. Zo was b.v. Jan Pietersz. Coen eigenlijk ook een existentialist. Want hij zette zich een doel, vulde daarmee al zijn uren en wist uiteindelijk ten koste van wat – daar praten we niet over - zijn ideeën te allen tijde te verwerkelijken of bijna te allen tijde dan. Hieruit krijgt U vanzelf al een klein beetje inzicht in wat het beruchte woordje, dat ik nu al zo veel gebruikt heb betekent. Laten we nu eens even nagaan, hoe wij het existentialisme. zouden moeten gaan vertalen in b.v. de termen van onze Orde. "Elke daad," zouden we dan moeten zeggen, "is zo belangrijk, dat niets doen, terwijl een daad mogelijk is, eigenlijk een misdaad is. Het stellen van de daad geschiedt omwille van de daad. Maar bij elke daadstelling worden we geleid door een ideële gedachte. De algemene wetten en regels gelden voor ons niet."

Dat is typisch existentialistisch, hoor. In het bestaan verwerp je alle regels en wetten, die niet passen bij je streven. Want ze zijn belemmeringen om tot de daad te komen. En zo zouden we dus vanuit de Orde moeten zeggen: "We verwerpen alle wetten en regels, behalve de regels, die wij in onszelf volledig voor waardevol en goed erkennen. En deze maken we tot deel van ons daadwerkelijk leven.

Nu gaan we weer een eindje verder, een klein huppelpasje, en dan gaan we ons afvragen: "Wanneer dat nu voor de Orde zus is en voor de Katholieke kerk zo, wanneer oude filosofen en moderne, uit het lood geslagen jonge mensen, zich aan deze levensgedachte vastklampen, wat moet daar dan de achtergrond van zijn?"

Nu geloof ik, dat we die achtergrond zo hier en daar kunnen vinden bij verschillende denkers. Spinoza zegt b.v.: Het recht is het hoogste goed, wanneer het recht niet uit de menselijke, gedachte, maar uit het menselijk bewustzijn wordt geboren. Dat schrijft hij in een van zijn brieven. Daar zit ook weer iets in, waar is een leven vanuit ons bewustzijn

Waar vinden we nog meer wat? We vinden het bij Sri Krishna.

❖ *Is het dezelfde als Sri Ramakrislina?*

Nee, Sri Ramakrislina is weer een ander. Maar die hoort in dezelfde klasse. Alleen heeft hij - als ik me niet vergis - wat vroeger geleefd. Want de persoon, waarover ik het heb, is nog niet zo erg lang in onze wereld. Hij heeft wel lang geleefd. Ik geloof, dat hij zo iets van 120 jaar geworden is. Maar daar ga ik niet over praten. Want dan gaan we praten over de "gezonde oude dag" i.p.v. over het existentialisme. Maar goed hij stelde dan op grond van oude geschriften in moderne termen dit: "Bestaan is een opeenvolging van handelingen. Elk niet handelen wordt bij ons tot handelen op het ogenblik, dat het niet handelen voortkomt uit een bewust willen. Op het ogenblik, dat het niet-handelen of het handelen onbewust tot stand komt, is het niet waardevol en moet verworpen worden. Slechts het bewuste leven geeft ons de mogelijkheid om alle grenzen te breken en de werkelijkheid te aanvaarden en te aanschouwen, boven alle schijn en begoocheling, die rond ons zijn."

Ik geloof, dat die oude Sri daar een heel aardig punt aanroert. Existentialisme is niet alleen maar het stellen van daden. Leven is niet alleen maar een opeenvolging van daden. Maar het is het doelbewuste, overlegd en beredeneerd stellen van daden, of bewijst niet-stellen van daden. Dus je doet niet niets, omdat het toevallig zo uitkomt. Maar je doet niets, omdat je een

reden hebt om niets te doen. Je hele leven wordt gedictieerd door de redenen, die uit je bewust zijn voortvloeien. Dan kunnen we ook begrijpen, hoe hij uit die oudheid aan zijn leerstellingen, die ik toch ook onder de Brahmans-existentialistische gedachte zou willen rekenen (hij stamt n.l. ook uit een Brahmaans geslacht), hoe hij daar eigenlijk aan komt. Want in de oudheid leerde men dergelijke dingen ook. Alleen in de oudheid was het makkelijker om die dingen door te voeren. Het is nu wel heel aardig om tegen U te gaan zeggen: 'Word maar eens existentialist: ga elke daad overwegen.' Maar je komt er zo moeilijk toe.

Daarom vinden we onze troost bij een heel oude: bij Raj Ala. Deze oude heer, een Kopt, heeft zo ongeveer een 200 jaar na Christus' geboorte eens neergeschreven: "Het is niet het volledig bewust Jezus' leer volgen, dat voor ons betekenis heeft, maar ons streven naar het bewust volgen van zijn leer." Kijk, daar komt weer iets, wat binnen het existentialisme ook toepasselijk is. Want wij kunnen in de moderne tijd - of in de oude tijd, wat dat betreft ook misschien - nooit zeggen: "Wij zijn volledig bewust, wij weten alle wij overleggen alles: en er gebeurt nu eens niets, waar wij van tevoren niet over beslist hebben

Maar daar gaat het niet om. Want dan zouden we ook weer statisch zijn. We zouden ook weer niet verder komen. Dan zou je een zekere methode van leven hebben en daarin vastkleven. Nee. Ik voor mij, ik geloof, dat het streven, dat streven naar dit doel, belangrijk is. Dat je een weg hebt, die je kunt gaan. Dat zijn punten, waar we eigenlijk nog eens heel rijpelijk over moeten nadenken. Nu wil ik U nog een paar aardige kleine voorbeelden geven, voor wat men eventueel existentialisme zou kunnen noemen. "De bestaansleer behoort uit te drukken een continuïteit van bestaan, die wordt beleefd in een voortdurend stijgend bewustzijn, met een steeds grotere beheersing, zonder voleinding. Op het ogenblik, dat er een voleinding komt, is het bestaan als zodanig ten einde, en blijft er een zijnstoestand over, die niet vergeleken kan worden met onverschillig welke bestaanstoestand."

Nu is dat een heel scherpzinnig onderscheid, maar U weet, hoe die vaklui zijn op dat gebied. Als U spreekt over een flesje met bleekwater, dan gooien zij vijf chemische formules er bij en spreken zij over een ampule van CHOD c4 H32O. Dat hoeft U overigens niet na te zoeken, die formule, want die bestaat niet. Wat dat betreft is het net als met de wijsheid van vele wijzen: die klinkt aardig, maar die bestaat in feite ook niet. Het verschil tussen bestaan en zijn wordt uitgedrukt in het verschil van beleving, dus van innerlijke toestand. Zijn kan bestaan insluiten. Maar bestaan op zichzelf kan nooit zijn zonder meer betekenen. Het zijn stelt een bewustzijnstoestand. Het bestaan stelt een vorm en een handelingsmogelijkheid en een continuïteit, meer niet. Dus in het bestaan treedt de tijd op de bewustwording, de ontwikkeling. In het zijn zelve kunnen deze optreden, maar zijn ze niet noodzakelijk. Dat wilde men zo uitdrukken.

Het is ook logisch. Wij bestaan op het ogenblik, want we zijn beperkt. Wanneer we met alle dingen één zijn, dan kunnen we niet meer zeggen: "Dit ben ik en dat bent U." Dan kunnen we alleen maar zeggen: "Ik ben." Op het ogenblik zeg ik wel eens zo: "Nu, daar moet je de oude Frans geen verwijt van maken." Maar als ik zover kom, durf ik dat niet meer te zeggen. Want dat deel van mijn wezen heeft Jantje geheten: en dit deel heette Kees, en dát Janus en dát Pierre, en dat Jean, en dát Gincomo. Dus de naam, de persoonlijkheid, enz. valt weg. Maar zolang als ik nog beperkt ben, heb ik een doel, waarheen ik streef. En dus vul ik mijn hele zijn met belevingen, die elk voor zich dienen voort te komen uit een bewust streven van mijn kant. Ik kan niet alle gebeuren beheersen, maar ik kan wel bewust streven in een bepaalde richting en trachten alle gebeuren en beleven onderdanig te maken aan dat doel.

❖ *Mag ik nog een paar dingen hierover vragen? Bij al die verschillende existentialisten: Sartre, Heidegger, Kierkegaard, allemaal, is me opgevallen, dat er overheersend in hun beschouwingen een soort van angst is, levensangst. En daar begrijp ik niets van. Want als we Sartre nu nemen, die het leven "een walgelijke zinloosheid" vindt, dan begrijp ik niet, waarvoor die angst dan nog verder dienen moet. Als er geen enkele norm is, als je hangt boven een luchtledig of in een luchtledig, dan heeft angst geen zin.*

Ik heb zo net al gezegd: ik vind die oude Sartre, maar een zuurpruim. Want dat is nou juist het ellendige. De existentialist in negatieve zin (zo zijn er jammer genoeg ook) zegt het leven te ontkennen, maar acht zichzelf in zijn levensontkenning zo belangrijk, dat hij alles aan die

levensontkenning en aan zichzelf tracht te ontroven. Dus is er geen angst voor het leven. Nee, er is een angst, dat het leven de gedachtegang van of het nou Heidegger is, of Sartre of een ander....zou kunnen wraken. En dat is nu juist de eigenaardige tegenstelling, die we vinden tussen de positieve existentialisten en de negatieve. Heeft U de positieve ook gevonden?

❖ *Ja, wel degelijk. Marcel b.v. Maar er is in Sartre iets, wat ik buitengewoon boeiend vind: de tegenstelling, die hij maakt tussen het "en soi" en het "pour soi." En daarin heb ik om zo te zeggen de Orde terug gevonden wat betreft de kosmologie. Als hij begint met te zeggen, dat het zijnde in zich alleen maar het volstrekt zijnde is, zonder enige deling, en dat is het over zichzelf gaat denken, het zich buiten zich gaat projecteren en dat we dan het "pour soi" krijgen, dat is eigenlijk de hele kosmologie, die de Orde ook leert.*

Ja zeker. Maar wélke consequentie, trekken ze er uit? Daar gaat het nu juist om.

❖ *Ja, de vreemde conclusie dat "pour soi" en "en soi" nooit samen kunnen vallen, dat dat waanzin, absurd is. Dát lijkt mij nu juist absurd.*

Ja, dat lijkt mij ook. Kijk eens, wanneer men nu eens redelijk gaat overwegen. Wanneer ik leef in het grootkosmische, dan kan ik wel zeggen, dat het zinloos is in mijzelf te leven maar dat is het alleen, wanneer ik mijn ogenblikkelijk leven en mijn ogenblikkelijke persoonlijkheid ontken. En als ik dat zou doen, zou ik de consequentie er van moeten trekken en zo voortdurend zelfmoord moeten blijven plegen - onverschillig in welke sfeer ik ook kom - dat ik op de duur niet meer afzonderlijk besta. Wie van ons wil deze consequentie trekken? Sartre niet, dat weet ik wel zeker. Dus, wat is de enige andere richting? Ik zou zeggen: de richting, die wij kiezen. Het je zelf beschouwen als onbelangrijk binnen het grote, maar belangrijk voor je zelf. Ik leef. En ik moet in dat leven alles zien te vinden, wat voor mij van belang is. Daar hoort van alles en nog wat bij. Daar hoort bij fijn eten en wijn drinken, zeker, maar ook mijn denken, mijn vermaak, kortom alles. Wanneer ik die dingen niet heb en ik lijd daar armoede aan, dan kan ik daar geestelijk soms nog een tegenwicht tegen vinden. Maar heb ik dat ook niet, ben ik dan niet meer? Ben ik dan alleen deel van het grote zijn? Neen. Kan ik dat dan voldoende maken voor mijzelf en zeggen: Ik ben deel van alles? Ook niet. Stelt U zich nu voor, dat ik tegen U zeg: "Hoor eens: u hoeft niet meer te eten, want alle eten, wat er op de wereld is, is deel van U." Zoudt U dan minder honger krijgen na een paar dagen.

❖ *Stellig niet.*

En dat is nu juist hetgeen men daar over het hoofd ziet. We moeten logisch zijn. Ons eigen leven is voor ons belangrijk, door de beperking van onze bewustwording, ons bewustzijn. In deze beperktheid moeten wij leven, ook terwijl we eigenlijk weten direct deel van het ondeelbaar Groot-Zijnde te zijn. Voor onszelf zijn we deel. Voor het Groot-Zijnde zijn we eenheid met het IK. Dat weten we. Maar hebben we daar wat aan? Zolang we het ons niet realiseren, niet. Dus we baseren ons op het zelf-leven. En nu blijkt ons, dat dit zelf-leven voor ons de bevrediging meebrengt, dat we uiteindelijk zonder een ondergang, de eenheid realiseren van het zijnde. Dat wil zeggen, dat ons wezen bewust in het geheel opgaat en dan wel daadloos wordt, maar lang nog niet bewusteloos. Dat klinkt misschien wat gek, dat bewusteloos, maar het bedoelt zonder bewustzijn. Bij ons is het dus positief. En waarom kunnen wij in dat positieve - wat U toch hoop ik zult onderschrijven - geestelijk heel veel rust, heel veel kracht, een veel redelijker levensaanvaarding aan U leren? De oplossing is zo simpel, als het maar kan. Omdat wij uitgaan van wat voor U het enige uitgangspunt is: Uw persoonlijkheid. Uw wezen. We gaan ook van ons wezen uit. Het is mooi om te praten vanuit het Kosmische, of vanuit het "Zijnde. Het is goed om ons er eens mee bezig te houden en ons dat voor te stellen. Maar als het er op aan komt, wat kunnen we anders doen dan van onszelf uitgaan? Wat hebben we anders voor een aanknopingspunt? Niets. En juist door dat te doen, komen we dus tot een - laten we zeggen - een existentialisme waar ik dadelijk nog wat meer over zeg, als ik uitgepraat ben hier met de discussies. Dus is er nog iemand, die er wat over heeft op te merken?

❖ *Ik heb een vergelijking gemaakt tussen India en het Westen. Er is toch verschil tussen beider opvatting.*

Laten we dat dan eens eventjes zuiver stellen. Wat is het enige verschil? De manier, waarop we van onszelf uitgaan. En dat is heel logisch. Want nu kunnen wij wel begrijpen, hoe ze in

India denken, maar we kunnen het niet beleven. En zo gaat het met veel andere dingen ook. Kijk eens, dan komt men weer op hetzelfde neer: een existentialisme moet van de eigen existentie. uitgaan. Op het ogenblik, dat het een algemene stelling wordt, die dus universeel moet worden toegepast, en moet uitgaan van een universeel punt, dan lopen we vast.

❖ *Ja, dan gaat men van buitenaf beginnen i.p.v. van binnenuit.*

Ja. Weet U, ze zeggen altijd: God schiep hemel en aarde. En van God uit was het logisch, dat Hij eerst de hemel schiep en toen de aarde. Maar als een mens nu eens dit had moeten maken, hoe was hij dan begonnen? Dan had hij de aarde gemaakt en daarna de hemel. Wanneer nu een mens op een gegeven ogenblik die aarde wil gaan beschrijven en erkennen, wat eigenlijk hetzelfde is, wat een existentialist dan wil doen met het zijn, met het leven, met het bestaan, dan is hij toch een grote dwaas als hij probeert - wat hij niet eens kan - eerst te komen op de plaats, waar God stond op het ogenblik van de schepping, om dan de hemelen na te gaan en dan eindelijk het kleine stukje aarde te zien. Dat is heel aardig: dan zeg je: "Nu, zo'n stofje in de ruimte, daar leef ik nu op: wat is daar nu aan?" Ja, maar draai het nu eens om. Ga eerst eens die aarde leren kennen met al haar wonderen. En ga met de kennis van die wonderen - de wonderen van het kleine a.h.w. - nu eens de sterren zien. Dring vandaar door in de kosmos. Dan wordt die hele kosmos veel wonderlijker voor U. Maar die aarde verloochent U niet. U ziet haar nietigheid, maar ook haar schoonheid. Wanneer wij ons eigen leven helemaal leren kennen, ons eigen wezen leren doorgronden, wanneer wij de ervaringen hebben opgedaan, die voor ons nodig zijn, dan weten we zoveel over het leven, dat we de onbelangrijkheid van ons eigen leven misschien kunnen beseffen, maar de schoonheid daarvan, de schoonheid van de zijnsuiting vanuit het Goddelijke, nooit zullen vergeten. Dan heeft het leven wel waarde.

❖ *Mag ik nog even dit vragen: Zoals Kant b.v. zegt: "Het Ding an sich is nooit te peilen door ons, want we komen nooit buiten onze eigen innerlijke belevingen, onze bewustwordingen." zo redeneert toch eigenlijk Sartre ook, als hij zegt: "Wij kunnen toch nooit verder reiken dan onze eigen menselijkheid. Het andere kunnen we misschien als middel gebruiken om er iets ja mee te doen: maar verder dan onszelf kunnen we niet gaan."*

Ja. Dat is tot zekere hoogte waar. Kant zegt: "Das Ding in sich kan men niet kennen." Maar zodra men zegt: "Das Ding in mich, in mij," dan kan ik het wel kennen. Dus m.a.w. Kant laat de mogelijkheid tot absorptie open, die Sartre ontkent. En daar ligt nu juist het eigenaardige. Denkt U zich nu eens in, heel gewoontjes en nuchtertjes, dat men als mens leeft volgens die opvattingen, dan kan men zeggen: "Ik heb een ander mens lief, maar ik kan die mens nooit kennen." Dat is ten dele waar. En ook ten dele onwaar. Want al zult U misschien die mens niet redelijk kunnen verklaren, U zult er onnoemelijk veel van weten. U zult heel veel van die dingen Uzelf eigen maken. U weet wel, wat ze zeggen als een echtpaar de eerste 70 jaar huwelijkstrouw achter de rug heeft. Dan zijn het geen echtelieden meer, dan zijn het tweelingen. Zozeer zijn ze op elkaar gaan lijken, hebben ze zich bij elkaar aangepast. Zouden we dat dan misschien ook zo kunnen zeggen i.v.m. die opmerking over Kant van U. "Je kunt doordringen in een andere persoon en een volledig deelgenootschap krijgen, waardoor het deel-ik van de oorspronkelijke persoonlijkheid nu opgaat in het gezamenlijk ik, dat door de tweeheid wordt uitgemaakt. Zo kan ik verdergaan.

❖ *Ik meende, dat als iemand zegt, dat hij een ander liefheeft, hij meestal de voorstelling, die hij van de ander heeft, liefheeft.*

Ja, maar laten we nu eens eventjes verder kijken. Is het mogelijk de illusie, die je op de eerste dag van het huwelijk hebt, tien jaar te bewaren? Wat denkt U?

❖ *Neen, dat verandert altijd.*

Juist. Dus je begint inderdaad met de zelfprojectie in een ander te beminnen, dat is waar. Maar je komt tot het accepteren van de ander: dat is het einde. Langzaam maar zeker wordt de werkelijkheid dus meer en meer tastbaar. Je zou het je zó kunnen voorstellen: Neem twee soorten water, twee hoeveelheden water. Scheid die door een schotje, dat een beetje poreus is. Zeg nu: Hier doe ik wat analine, in: dat laat ik bank." Wat zie je na verloop van tijd? Beide zijn gelijk. De analine is door het filter heen ook bij de ander terecht gekomen. En vanaf dat ogenblik kunnen ze zeggen, dat ze elkaar kennen, omdat ze elkaars evenbeeld zijn. Zo, op het

ogenblik, dat ik iets leer kennen en begrijpen, zal ik iets van die eigenschappen gaan aannemen: daar ontkom ik niet aan. Maar ik zal de dingen ook gaan begrijpen. Ik kan dus bepaalde dingen in de kosmos wel degelijk leren kennen. Niet zolang ik ze beschouw als "das Ding in sich," als het ding, dat buiten me staat. Maar zodra ik ze als deel van mezelf ga beschouwen, leer ik ze kennen, kan ik er doordringen en kan ik er één mee worden.

Zo zou in theorie - en in die praktijk, naar men mij verzekert, ook - de geest langzaam maar zeker steeds hoger gaande, steeds intenser zich mengende met andere levensdelen, groter worden in persoonlijkheid, terwijl die persoonlijkheid in zich veel meer factoren sluit. Maar dan is het bewustzijn van alle in dat groot geworden "ik" bevatte factoren alomvattend. Dat is nu juist de leer, die wij eigenlijk brengen op dát gebied. Probeer zoveel mogelijk met andere dingen één te worden. Droom er niet over. Meen niet, dat je ze apart kunt zetten of zo. Zoek de overeenkomsten met Uw persoonlijkheid. Begin met te verdragen, opdat U leert begrijpen. En wat is begrijpen? Iets begrijpen wil zeggen: Waarden, die in het ik aanwezig zijn, in een ander, buiten het ik, erkennen. Dan hoeft er geen projectie meer te zijn, al is in het begin heel vaak een gedeeltelijk begrijpen slechts een projectie van eigen waarden in een ander, waar ze niet zijn. Maar op de duur leert U, wat van U daar werkelijk in bestaat en wat niet. Dan kent U een heel klein deel van die wereld, die mensen, die dingen, die planten, die bomen, die dieren, die geesten, enz..

Nu kunt U door dat weinige van Uzelf, dat U in een ander terugvindt, die ander liefhebben. Dan zult U ontdekken door deze aanvaarding, want de liefde, gebaseerd op enkele punten, is door zijn eigenaardige structuur al omvattend, dus neemt het niet-gekende erbij op de koop toe, dat U langzaam maar zeker gaat doordringen in waarden, die niet meer blijken te zijn weerkaatsingen van Uzelf, maar complementen, aanvullende waarden van in Uzelf levende factoren. En waar een aanvulling plaats vindt, daar kan het geheel overzien worden.

Zo groeien we allemaal. Misschien nu als eenling, morgen misschien als deel van een veelheid, die wel als eenheid optreedt, maar die in zich de zielen van 20, van 100 mensen bergt. Uiteindelijk één met de schepping, waarin het totaal van het zijnde bevat is en waarin wij door ons deelgenootschap het volledig bewustzijn kunnen verwerven. En daarom juist moest ik Sartre afkeuren. Juist daarom moest ik het existentialisme in negatieve zin afbreken, omdat het in positieve zin o.i. aangeeft de enige werkelijke weg tot bewustwording. De weg, die voert door beleving, door zoeken, door voortdurende daden en voortdurend streven tot een steeds grotere eenheid, een steeds groter begrip van de wereld, van de mensheid, van de kosmos waarin alle sferen - uiteindelijk van het Groot-Zijnde, waarin de Schepper Zelve Zich onmiddellijk openbaart.

❖ *De neiging van de existentialist om geen andere normen te erkennen dan zijn eigen normen, is iets, wat wij toch eigenlijk ook doen in de Orde?*

Ja, natuurlijk. Wij erkennen ook alleen onze eigen normen. En dat is ook heel logisch en heel redelijk. Want we hebben zo juist gezegd: "We moeten van binnen uit beginnen met leven." En als we nu van buiten af regels gaan invoeren, waar we het van binnen niet mee eens zijn, dan gaan we a.h.w. onze benen afhakken, terwijl we willen gaan wandelen. Dus dat is ... Kijk eens, men moet het zo bekijken: Een gemeenschap heeft normen, die men moet aanvaarden, zo lang men wenst deel van die gemeenschap te zijn. Daaraan kan ook een existentialist zich niet onttrekken. Maar buiten datgene, wat voor de gemeenschap schadelijk of nuttig is en behoort tot Uw functie als deel van die gemeenschap, zijn er heel veel dingen, waar die gemeenschap niets mee te maken heeft en waar ze zich toch druk mee bezig houdt.

Wat dat betreft in Holland altijd zo'n mooi land geweest. Mensen, die gluren achter horren en gordijnen en glimpen van blikken werpen over raamkozijnen, zoals de een of andere rijmelaar het eens zei. Zo klein, zo machtig klein. Nu, Holland is klein. Het is misschien eens machtig geweest, maar het is nu machtig klein, daar heeft hij gelijk in.

Zo zijn heel veel mensen, dus de maatschappij is ook zo. Wanneer die maatschappij je gaat vertellen - excusez le mot - met wie je naar bed mag gaan, met wie je mag eten, met wie je mag spreken en met wie je mag spelen, waar je mag werken en wat je mag drinken, hoe laat je naar bed moet gaan en hoe laat je moet opstappen nu, dan zeg ik, dat die maatschappij daar weinig mee te maken heeft. Daar heeft ze alleen wat over te zeggen, indien ze die

maatschappij bedreigen. Dus voor de rest ben ik aangewezen op mezelf. En mijn eigen innerlijk beleven, mijn innerlijke toestand, dat zijn de werkelijke normen, waardoor ik een geestelijk bewustzijn kan verwerven.

Vanuit mijzelf leer ik door ervaring steeds meer. Dit kan men wel en dat kan men niet. Maar dat klopt soms helemaal niet met die maatschappij. Wat dat betreft zijn we dus ook wel zeer getrouwe existentialisten: alleen met één verschil: De existentialist meent, dat het verwerpen van de regel een plicht is. Voor ons is het een mogelijkheid. Zodra n.l. een regel of een plicht, ons opgelegd door anderen, voor onszelf een rem wordt tot verdere bewustwording, dan menen we die terzijde te mogen zetten. Tenzij een zeer grote schade voor anderen of voor de gemeenschap daaruit zou ontstaan. In dat geval moeten we een weg zoeken, waarbij beide partijen aan hun deel komen.

VUUR

Laaiende vlammen. Iets, wat verteert en - verterend - wordt tot een licht, dat leeft, dat veel aantast, maar buitendien ook weer warmte, gloed en leven geeft. Vuur kan branden op de wereld en het is het eerste geweest, waarmee de mens de wereld leerde beheersen.

De eerste mensen, gezeten om het eerste vuur, waren meesters over de wereld geworden. Maar het was slechts het vuur buiten hen, dat ze leerden beheersen. Want niet alleen in de natuur en buiten ons brandt het vuur. Maar in ons - mens en geest - komt het soms opstijgen, onweerstaanbaar als een kosmische storm. Dan laait het in ons als een helle gloed. Dan doet het ons licht uitstralen. Dan komt het als een begeestering en het klinkt in woord en gebaar en van alle kanten. Dan voel je je gedragen op onzichtbare vlerken, die misschien wel als geestelijke vlammen uitwieken. En je schiet de duisternis in, ergens je licht met je dragend, verterend jezelf, terwijl je leeft en levend, doordat je jezelf verteert.

Vuur. Vuur in een mensenziel. Vuur in een woord en in een gedachte. Een vurig streven, dat je voortstuwt.

Ach, alle vuur vraagt brandstof. Vuur is een verschijnsel. Een verschijnsel, dat veel tot stand kan brengen, maar niet geboren kan worden zonder dat het eerst uit warmte, brandstof en zuurstof geboren is. Drie krachten zijn er altijd voor nodig om liet vuur te doen branden. Ook in ons.

Want ons vuur moet ontstaan uit de brandstof van een bewustzijn. Een bewustzijn, dat zich verbindt met een voertuig, met materie en met geest. Het moet ontstoken worden door de goddelijke kracht, die in ons werkt. De goddelijke kracht, die voor een ogenblik flitsend iets in ons leven beroerend, wegkaatsend weer vóór je het gevangen hebt, ons zijn gloed achterlaat, een enkele vonk, die in het wezen begint door te werken en je omhoog en omhoog en omhoog, stuwt, totdat het je uitslaat en je het niet anders meer kunt zeggen dan: "Zó is het, zó moet het zijn."

En dan kijk je niet, wat voor offers je brengt. Dan verteer je je leven en je bestaan. Wanneer je werkelijk in vuur en vlam staat voor iets, dan vraag je niet naar de consequenties, dan denk je niet na: "Wat zal men van me zeggen? Hoe zal men dit zien?" Dan weet je alleen maar: "Dit is goed. Zo moet het zijn."

Het vuur in een mens wordt geboren uit de veelheid van krachten in hem. Soms misbruikt hij het. Dan wordt het vuur, dat in een mens laait tot iets, dat een wereldbrand kan doen ontsteken. Iets, wat landen vernietigen kan en mensen in rouw dompelen. Maar degene, die zijn vuur angstvallig behoedt en het niet gebruikt om de wereld aan te stoken, zodat ze meelaait in dezelfde brand, maar om als een baken licht te geven aan een ieder, die een weg zoekt, die heeft iets gegeven van het licht, dat God hem geeft.

Dan verteer je misschien. Zeker. Dan zal de vlam eens flakkeren en dansen, het vuur een ogenblik smeulen om dan weer hoog op te schieten. Maar je zult een baken zijn voor ieder. Dan zul je het goddelijke Licht, dat een ogenblik je bewustzijn met je voertuig, met je leven in je sfeer verbond, gebruiken om anderen te leiden. Niet om anderen te laten lijden. Niet om jezelf te verhogen, Maar jezelf zijnde in deze kracht, die in je werkt, voel je, hoe de vlam in je opstijgt.

Een mens kan dat soms voelen. Dan trekt het omhoog langs de ruggengraat, hoger en hoger, tot het schijnt als een laaiende tong door het hoofd uit te stoten en uit te grijpen naar de sterren. En dan weet je voor zo'n ogenblik: "Mijn stoffelijke werkelijkheid bestaat niet meer." Dan weet je: "NU leeft in mij een kracht, die eeuwiger is en groter dan mijn bewustzijn van dit ogenblik, mijn denken en leven kan bevatten." En wanneer je dat weet, is het goed.

Wanneer je dat weet, wanneer je dat vuur kunt dragen in je als een heiligdom, het kunt behoeden en voeden, altijd weer - ook al kost het je je hele wezen - en het doen uitstralen met al zijn licht, met al zijn warmte en gloed naar de wereld rond je, dan laat je de werelden van duister ontwaken en opgaan tot het licht, dank zij het baken, dat jij voor hen bent. Dan kun je anderen voeren tot vreugde en geluk en bewustzijn.

Ja, dan kun je soms - klein als je bent - een geestelijke zon worden, waaruit Gods Kracht doordringt tot een nieuwe wereld en daarin leven en vruchtbaarheid geeft. Dat is vuur.

De mens heeft het vuur vroeger vereerd als iets goddelijks. Nu beheerst de mens het vuur in de natuur, ofschoon het hem soms nog dreigt te overrompelen. Het vuur in ons is goddelijker dan het vuur in de natuur. Maar we beheersen het te zelden. Wanneer je kunt leren om het geestelijk vuur te hoeden en te verzorgen, te gebruiken, zoals de mens thans het gewone vuur gebruikt, hoe zal de wereld dan doordeesemd zijn van Gods Kracht, van Gods liefde, van Gods werken. Hoe zal dan uit de geest een nieuwe stofwereld geboren worden, die de volmaaktheid in zich draagt van het goddelijk Licht, van het goddelijk Vuur, dat reinigt, maar ook leven geeft.

Vrienden, moge dat Vuur altijd met ons zijn, in ons, als een Kracht, die ons voortjaagt, ondanks inzinkingen, ondanks ogenblikken van twijfel. Steeds weer in ons gevende iets van het goddelijk Licht en ook steeds weer ons in staat stellend om voor allen rond ons iets te betekenen.

We hoeven niet zoetelijk of lief te zijn. Dat is het vuur ook niet. Het vuur kan fel zijn en wonden en bijten. Maar het doet dat alleen, wanneer het reinigen moet, het geestelijk vuur, ons geestelijk vuur.

Wanneer we dat bij ons mogen dragen, het zal ons zeker tot een zegen maken voor de wereld, waarin wij leven, waar dan ook. En het zal meer zijn dan dat. Het zal ons louteren en reinigen en verteren, totdat wat in ons overblijft, de zuivere, bewuste essence van het mens-zijn, van het geest-zijn is, die opstijgt in God en in Diens verterend Licht zich thuis voelt, gelouterd, gelukkig, één.

TWEEDE LES - BIJZONDERE PROBLEMEN VAN DE MENSELIJKE PSYCHE

In de menselijke psyche zien wij heel vaak een eigenaardig verschijnsel. Men noemt het in lichtere vorm neurose, in ernstiger vorm vaak psychose: iets, waarbij een onredelijk element intreedt en een bepaalde gedachtegang of een bepaalde dadendrang in relatie wordt gesteld tot alle prikkels en invloeden van buiten af. Hierbij treden verschillende werkingen op, die voor ons begrijpelijk worden wanneer wij de werkingen binnen de psyche zelve in aanmerking nemen. Dit onderwerpje is juist hierom belangrijk, waar wij in het eerste gedeelte gesproken hebben over het beheersen als één van de noodzaken tot vrijwording uit de stof.

Een z.g. neurose, psychose enz., komt op de volgende manier tot stand: In de mens is een bepaald probleem. Wanneer dit probleem alleen op redelijk peil ligt, kan hij daaraan ontkomen. Het probleem echter treedt zowel emotioneel als redelijk in verschijning. In het redelijke is het meestal niet oplosbaar. In het onredelijke of bovenredelijke blijkt de oplossing niet aanvaardbaar, terwijl het gevoel zelf er een is van onmacht.

Om dan te ontkomen aan de beïnvloeding, aan dat probleem, tracht je voor jezelf een voorstelling te maken, die daarvan een oplossing is, óf een verklaring. Zoekt men de oplossing, dan krijgen we een vlucht in irreële handelingen, irreële beschouwingen. Zoekt men een vlucht, dan krijgen we een dwangbeeld, dat obsederend in de plaats gaat treden van het verschijnsel, dat voor de werkelijke problemen aansprakelijk is. Hierbij werken op de volgende manier:

Stoffelijk denken: Afwijking van de normale denkpatronen door een sterk emotionele schok of langzaam opgebouwde emotionele spanning, waarbij in de hersenen zekere prikkels anders gerelayeerd worden dan normalerwijze het geval is. Meestal blijkt de relayering de krachten terecht te doen komen in een gesloten keten, waarbij bepaalde gedachteprikkelers elkaar voortdurend in gelijke volgorde opvolgen. Op zichzelf is dit verschijnsel niet funest. Wanneer n.l. de emotie niet verder grijpt dan het zuiver redelijke, kan men wel tijdelijk zeer eenzijdig denken hierdoor, maar op de duur zal - krachtens het emotioneel beleven, dat meer omvattend is - de denkketen doorbroken worden en het normaal redelijk denken weer een aanvang nemen.

Onderbewust: In het onderbewustzijn worden remmingen opgebouwd en vinden we juist de grote tegenstand, die een terugkeer naar het normale vaak verhindert. In het onderbewuste, dat met het emotionele zeer sterk samenhangt, vinden wij een invloed, die bepaalde delen van de hersenen eenvoudig sluit voor prikkels: dus ook voor realisatie. De eenzijdigheid wordt hierdoor sterk bevorderd. De lagere geest op haar beurt zal vaak de emotie als zodanig verwerpen. In haar poging de lichamelijke emotie te beheersen en te verwerpen zal zij trachten het lichaam te bewegen tot een reeks van handelingen, tegengesteld aan het door haar gewraakte beeld. Hierdoor ontstaat een grote tweestrijd, die het circuit, waarin de gedachten circuleren - dus waarin het aantal prikkels en reacties wordt opgewekt - verkleinen. De obsessie vernauwt zich. Zij diafragmeert a.h.w. tot tenslotte alleen nog maar een portretopname mogelijk is van het ik. Het denken is dan volledig egocentrisch. In dit volledig egocentrisch denken staat het ik als middelpunt van de wereld. De lagere geest, dit niet begrijpende, zal daardoor trachten te komen tot een wereldbeheersing. Want zichzelf als middelpunt van de wereld ziende, zal ze zeggen: "Mijn handelingen mijn impulsen en mijn reacties zijn belangrijk boven alle andere." en zo haar handelingen eenvoudig opleggen zonder rekening te houden met consequenties.

De hogere voertuigen van de geest kennen zekere verstandelijke vermogens. Maar zij moeten in staat zijn deze wijsheid, die uit de geest stamt, te laten doordringen tot het lager voertuig en via dat lagere voertuig tot tenminste het onderbewustzijn van de mens, zo mogelijk tot zijn redelijke vermogens. Plotselinge en wonderdadige genezingen kunnen dan ook plaats vinden, wanneer een schok van buiten af tijdelijk de keten der gedachten verbreekt en gelijktijdig een

vacuüm laat in het denken. Op dat ogenblik heeft het lagere voertuig van de geest geen vermogen tot ervaren, zal als zodanig tijdelijk zelf uitgeschakeld zijn en aan de impuls van de hogere geest de mogelijkheid geven door te dringen tot het bewustzijn.

Degene, die op de hoogte is van de innerlijke werkingen van de menselijke psyche, zal echter wanneer hij de beginsymptomen van eenzijdigheid bij zichzelf ontdekt, zich onmiddellijk afvragen, waar de oorzaak is gelegen. Hij zal dan als volgt te werk moeten gaan, waar de mens vanuit het redelijke tot een benadering van het bovenredelijke moet komen.

De vaststelling van de eenzijdigheid en een zoeken naar een mogelijke oorzaak is toegestaan, maar niet altijd noodzakelijk. Wel is nodig een verstandelijke realisatie dat deze eenzijdigheid nooit en te nimmer te rechtvaardigen is, zodat een streven naar veelzijdigheid de plaats gaat innemen van het eenzijdig beleven zonder meer. Hierdoor worden impulsen opgewekt en een zekere strijd zelfs in het bewustzijn, die op zichzelf in het lichaam soms zelfs ziekteverschijnselen kunnen veroorzaken. Deze ziekteverschijnselen zijn dan noodzakelijk én nuttig. Want in het ziekteverschijnsel wordt een reeks impulsen afgevuurd op het lager geestelijke voertuig, dat hierdoor zijn eigen eenzijdigheid moet verlaten om in de eerste plaats - de taak van een geestelijk lichaam, dat goed ontwikkeld is - zich te gaan richten op de genezing. Hierdoor kunnen wederom impulsen van het lager geestelijke voertuig doordringen. Vanuit de geest ziet een genezingsproces bij een dergelijke afwijking er als volgt uit:

Het hoogste deel van het ik staat in onmiddellijke relatie met de kosmos. Het ontvangen van impulsen uit het ik-bestaan in de stof is dus gelijktijdig een vaststellen van disharmonie tussen het ik en de kosmos. Dit is voor het hoogste voertuig van de geest en voor de geest zelve niet aanvaardbaar. Zo zal zij streven deze harmonie te herstellen met alle middelen. Zij kan daarbij soms zo ver gaan, dat zij bewust de banden met lagere voertuigen tracht te verbreken, om niet geheel teloor te gaan in een schijnwereld, die van beneden uit haar voortdurend in impulsen wordt opgedrongen. Wanneer ze echter deze noodmaatregel niet gebruikt, dan zien we haar met een vaste kracht werken naar beneden toe.

Daar beneden vinden wij een lichaam, dat in zich draagt het mentale gebied plus het levensgebied. Deze voertuiglijkheid - het zijn eigenlijk twee lichamen - wordt door de hogere geest op de volgende wijze beïnvloed. Zij neemt alle levensenergie weg, waar handelingen worden gepleegd, die disharmonisch zijn met haar eigen beleven van de kosmos. Gelijktijdig tracht zij in het mentaal lichaam alle impulsen te bevorderen, die voor haar harmonie met de kosmos bevorderlijk blijken. Als resultaat krijgen we vaak een uitputtingstoestand, waarbij een tijdelijke - vanuit menselijk standpunt gezien - waanzin kan optreden. Deze waanzin betekent dat het ik plotseling zich uitschakelt. Men gaat stemmen horen. Men gaat dingen zien, die er niet zijn, of niet zó zijn. Is het lichaam onherstelbaar beschadigd en trekt de hogere geest zich daarvan terug, dan kan deze toestand blijven voortbestaan. In sommige gevallen kan dan zelfs een andere, lagere geest trachten om bepaalde handelingen via dit maar half beheerste voertuig te doen plaats vinden. Wanneer echter de geest er aan blijft deelnemen, dan zien wij na een dergelijke uitputtingstoestand - juist door de uitputting van het lichaam en dus ook vermindering van impulsen en krachten voor het directe denken van de stof - een rust en kalmte optreden.

Uit deze rust en kalmte vloeit in de eerste plaats voort een gemakkelijker beheersing van mentaal gebied, denkbeelden. Denkbeelden worden uit het mentaal voertuig afgestuurd op de stof, waardoor langzaam maar zeker het beeld van de wereld weer in focus komt, in brandpunt. Men ziet weer de dingen, zoals men ze behoort te zien op de aarde. Vandaar uit wordt pas het levenslichaam gestimuleerd, dat eerst ná deze impulsen overgaat tot het accepteren van kracht. Door deze kracht wordt dan een - zij het wankel - evenwicht opgebouwd, waarvoor het hoogste voertuig dan weer aansprakelijk blijft en dus de harmonie met de kosmos tracht te bevorderen ook in de stoffelijke uiting.

Dit zal zich dan later weerspiegelen in de wijze, waarop het stoffelijk voertuig religieuze problemen benadert, waarop dit verder alle ideële problemen benadert. Wij vinden dan vaak als weerslag hiervan een zeer intens stoffelijk religieus beleven, soms zelfs een vlucht in de religie, ofwel in het occultisme. Hierbij heeft de hoogste geest, het hoogste doel van de geest, dan een vervreemding bereikt van een werkelijkheid, die op dat ogenblik zó nog niet gedragen

kon worden, met een gelijktijdig volvoeren van de stimulansen, die voor de harmonie met het kosmische noodzakelijk zijn.

Naast deze grote geestelijke afwijkingen bestaan er natuurlijk ook kleinere fouten. Deze kleinere fouten komen ongeveer overeen met de geschetste grote en verschillen daarvan alleen, doordat een beheersing van het probleem optreedt, die in de grotere gevallen niet meer aanwezig is. We zouden dus kunnen zeggen dat in de menselijke psyche verschijnselen mogelijk zijn, waardoor - ondanks een schijnbaar volledige beheersing en handelingsvrijheid - een beperking daarvan wordt opgelegd door bestaande problemen, die veelal bepaalde waarden doen wegvallen als belevingsmogelijkheid door ze uit het bewustzijn te verdringen. Het resultaat is dan, dat wij juist door deze beperkingen aan onze voertuigen (geestelijke voertuigen) evenzeer een beperking opleggen.

Nu kan een kleine beperking aanvaard worden door het allerhoogste voertuig, mits deze beperking niet de eigen geaardheid en levenswaardering van het stoffelijk voertuig aantast. Hieruit vloeit als eerste punt voort: dat iemand, geestelijk ziek zijnde, zich normaal kan gedragen, zo dat het ziektebeeld - behalve misschien door een enkele deskundige - geheel voorbij wordt gezien. In de tweede plaats, dat zo iemand toch levensvreugde kan hebben. In de derde plaats, dat hij zijn geestelijke bewustwording - ondanks dit complex - rustig kan voltooien.

Degene, die streeft naar een vrijmaking van de geest uit de stof, zal ongetwijfeld verschillende malen stoten op dergelijke eigenaardige kleine problemen, die een blinde plek in je denken en in je bewustzijn veroorzaken. Indien men zich daarover zorgen gaat maken, treedt daardoor weer een complex van zorgen en onvrede op, dat niet alleen vernietigend is voor het bewustzijn, maar zelfs tot een nu duidelijk kenbare en zelfs allesbeheersende uiting van het ziektebeeld aanleiding kan zijn. Degenen, die dus streven naar een hogere geestelijke bewustwording en willen trachten hun stof te beheersen en daarvan bevrijd te raken, zullen in de eerste plaats in de menselijke psyche moeten werken op de volgende manier:

Je moet nooit proberen blinde plekken zelf helemaal weg te werken. Je moogt ze beschouwen, omgrenzen en zo mogelijk daar de oorzaak voor vinden. Maar naar die oorzaak mag je zelfs niet al te intens zoeken, opdat het zoeken naar de oorzaak van één blinde plek je niet voor de hele rest van het leven op de duur blind maakt.

In de tweede plaats. Indien je je er tevreden mee stelt vast te stellen, waar je dus niet in staat bent te voelen of te ervaren, zoals dit naar je aanneemt normaal is, dan maak je je daar verder geen zorgen over, zolang je met het je resterende beleven en ervaren vreugde kunt vinden, leed kunt ervaren en dus in staat bent actief te leven. Indien dit actief leven gelijktijdig betekent het deelhebben aan de maatschappelijke bezigheden van de wereld rond U is dat zoveel te beter. Hierdoor heeft U n.l. een basis, stoffelijk gezien, die het mogelijk maakt zowel op mentaal gebied als op het gebied van levenskrachten een voldoende redelijke ontwikkeling te verkrijgen, zodat de hogere geestelijke voertuigen uit de stof hun bewustzijn kunnen putten en met dit bewustzijn, in de allerhoogste geest geuit - het allerhoogste deel dus van de eigen geest - kunnen komen tot een harmonie met het kosmische, die niet slechts halfbewust maar op de duur geheel bewust bestaat.

O V E R P E I N Z I N G

Gij Kracht, gij Heer ver boven mij,

Gij zijt zozeer verheven,

dat ik U niet meer ken.

Soms lijkt het mij, of even

Uw stem klinkt in mijn wezen.

Dan weer voel ik mij verlaten

en vol van duizend vrezin

in een wereld, die ik ken, en toch niet ken.

Toch hebt Gij door Uw stem
aan mij de weg gewezen:
Ik moet zijn dat, wat GIJ mij
geschapen hebt te zijn.
Klein, nietig, groot en machtig,
maar één en heel in mijn bestaan.
Dan vind ik Uwe krachten
in 't eigen wezen weer.
Dan zijt Gij eeuwig met mij, Heer,
en kan ik niet ondergaan.

CONFUCIUS EN ZIJN LEER

Ofschoon tot voor zeer kort de stellingen van Confucius (zoals die naam vereuropeest, verlatijnt is) behoorden tot de klassieken en dus deel uitmaakten van de levensbeschouwing, hoofdzakelijk in China, moeten we toch een ogenblik trachten om allereerst de mens Khoeng Foe Tze te zien in zijn werkelijke omgeving en verhoudingen. Men is te veel geneigd in te gaan op zijn gezegden, zijn verwijzen, die vaak haast anekdotisch zijn mening weergeven, maar vergeet daarbij de idealist in zijn tijd met zijn mislukkingen.

In de eerste plaats is er een scherpe scheiding tussen de innerlijke geloofsaanvaarding van Khoen Foe Tze en zijn uitingen. Opvallend is, dat hij b.v. in al zijn neergetekende gezegden, al zijn leringen, ten hoogste een enkele maal het woord Thiën gebruikt en dit dan nog hoofdzakelijk als aanduiding van onbekende hemelse machten, of hemel zonder meer. Het woord God – ofschoon hij in een God gelooft - komt nooit officieel over zijn lippen. Hij is zoeker, zeker. Maar in zijn zoeken beperkt hij zich hoofdzakelijk tot het stoffelijke. Wanneer men dan ook zijn Weg wil beschouwen, dient men dit allereerst in aanmerking te nemen: Het is een filosofisch systeem gebaseerd op stoffelijke omstandigheden, zonder enige rekening te houden met een hiernamaals of met verdere bijzonderheden. In vele gevallen lijkt het mij zelfs uit zijn uitspraken, dat hij slechts ten dele in de waarde van de voorouderverering als werkelijkheidsbeleving gelooft, maar deze alleen als rite, als gebruik respecteert en handhaaft.

Een tweede punt is de mens, die - ofschoon hij meester wordt genoemd door velen - in het begin zich angstvallig verre houdt van alle regeringen. De beginnende filosoof weigert zich in officiële betrekkingen te doen plaatsen. Hij zal later tijdelijk de opvoeder worden van een prins, hij zal ook trachten in de regering opgenomen te worden. Maar in het begin van zijn streven durft hij, wanneer men hem vraagt, "Waarom neem je geen positie in de regering in?" trots te zeggen: "Ik streef naar het goede en ik deel het mijn mensen mede. Wie zegt dan dat ik niet in de regering zit."

Dus in het begin is meester Khoen, wel zeker een mens, die zeer van zijn eigen waarde overtuigd is, ook al blijft hij nederig. Een mens, die in zijn volledige vormelijkheid voortdurend contact zoekt met de medemens om zo lering te kunnen geven.

Wat dit betreft mag ik misschien ook een van zijn eigen gezegden hier citeren om zijn houding aan te geven. Nadat hij een gesprek heeft gehad met iemand, maakt hij de opmerking: "Deze betekent niets voor mij, want hij hoort slechts toe." Met andere woorden, in de wisselwerking tussen mens en mens zoekt Khoeng zijn lering in de termen en het begrip van die andere mens over te brengen en zo te komen tot een voor beiden vruchtbare ontwikkeling van ideeën.

Nu zal hij later, wanneer hij merkt, hoe klein eigenlijk zijn invloed op de mensen is, trachten om via hoger geplaatsten te komen tot invloed op regeringskringen, of laten we zeggen, de hogere standen. Dit gelukt hem slechts ten dele. Vandaar dat een van de mystici, die toen ook reeds in China bestonden, hem toeroept (zich daarbij gedragende als een soort dorpsidioot): "Heil, vogel van geluk. We zijn blij Uw aangezicht te zien. En alleen al Uw schaduw is voor ons een verfrissing. Maar toch vrees ik U, want politiek is een dodelijk kwaad." (mijn vertaling is uit de aard der zaak zeer vrij.) Hierbij wordt door deze mysticus het verloop van Meester Khoeng's leven eigenlijk gekarakteriseerd. In het begin zuiver, later zich sterk ontwikkelend in de richting van een steeds groter formalisme, wordt hij op de duur in zijn pogen tot eigen bereiking en het verlenen van hulp aan anderen gefrustreerd door de politiek, die hem dreigt te vernietigen.

Dan dienen we rekening te houden met wat er in China gebeurd is in die tijd. Vlug achter elkaar volgen verschillende dynastieën elkaar op. Het land is in een voortdurende wanorde gehuld. Er is een heksenketel, waarbij één dynastie b.v. al na vijftien jaren (het zijn degenen, die uit Tsjhin komen, het land, waar China later naar genoemd wordt) het keizerschap over het grote Rijk van het Midden moet prijsgeven. Er is behoefte aan een vaste lijn. De mensheid heeft behoefte aan een houvast. En Confucius begint dan ook onmiddellijk reeds in zijn eerste streven en ook in zijn eerste opgetekende uitspraken te wijzen op de noodzaak van een vaste lijn.

Hij stelt zich het leven voor als een soort landschap. In dit landschap lopen paden en wegen, die tot een doel voeren. Wie buiten de weg gaat, begeeft zich in ongekende gevaren. En in deze gevaren kan hij zowel zichzelf als anderen zeer grote schade toebrengen. Vandaar dat men zich heeft te houden aan het Pad, aan de Weg. En op deze Weg moet men een ideaal hebben. Dat ideaal stelt hij ons als de perfecte mens. Juist in zijn zoeken hiernaar is Confucius een van de eerste bekende grote humanisten.

De perfecte mens is volgens hem iemand, die volledig hoffelijk is en die het kleine weet te achten en het kleine weet te dragen. Hij is moedig, maar ook grootmoedig. Hij kent geen angst, heeft toch geduld. Kortom hij schetst de mens, die volledig opgaat - juist door zijn eigen grootheid - in de medemens. Daarnaast kent hij natuurlijk ook de grote mens. (mijn vertalingen zijn enigszins vrij, aangepast aan het Westen.) De grote mens is een daadkrachtige, een sterke mens. Maar wanneer men hem vraagt, hoeveel grote mensen hij dan wel heeft gezien, dan bekent hij, dat hij in zijn hele leven er slechts ten hoogste zeven heeft ontmoet. En dan twijfelt hij nog. Daarnaast kent hij het Pad van het perfecte mens-zijn. Een voortdurend streven naar een bereiking, waarbij de gehele maatschappij wordt tot een vast patroon, met vaste regels, waarbij ieder zich zozeer aan deze regels houdt, dat elk t.o.v. de ander volkomen betrouwbaar en berekenbaar is. Dat verder een ieder, dienende zijn naasten, juist in dit dienen de perfectie van het geheel helpt scheppen. Dit zoeken naar vorm, naar het Pad, komt voort uit de onrust. . . . Confucius is een vereerder van vroegere wijsgeren en het mag niet worden gezegd, dat hij zonder meer een nieuwe leer brengt. Dit blijkt o.a. uit zijn sterk gehecht zijn aan de hertog van Sjoë. Deze is voor hem een ideaal. En wanneer hij deze in lang niet meer rond zich heeft gevoeld, bij zich heeft gezien, dan beklagt hij zich daar zelfs over en ziet dit als een teken van eigen onvolmaaktheid.

Nu zou ik U natuurlijk een hele reeks opsommingen kunnen geven van zijn gezegden en zijn leringen, maar ik meen, dat U daartoe genoeg andere wegen openstaan. Om de mens Confucius zelf echter toe te lichten, moet ik toch een beroep doen op enkele van zijn uitspraken.

Eens vraagt een vorst hem: "Is deze minister geschikt als minister? Is hij de perfecte minister? En dan zien we de hoffelijke glimlach van Confucius ietwat cynisch worden. Hij zegt: "Ach, hij is een doorsnee-minister en daarom als minister goed genoeg."

De functie van de mens is voor hem het kleed, waarin de mens zich hult. Dit kleed bepaalt, hoe hij zich gedragen zal, aan welke wetten hij zal gehoorzamen, welke leefregels hij zichzelf zal stellen. Hij gaat van het standpunt uit, dat een ieder zich te gedragen heeft in overeenstemming met zijn omgeving. Vandaar dat hij b.v. tegenover zijn leerlingen strenge regels vaststelt omtrent de wijze, waarop zij zich zullen kleden. Vandaar ook, dat hij zich -

ofschoon hij houdt van zingen en van muziek - onthoudt van zingen op een dag, dat hij naar een begrafenis is geweest. Vandaar dat hij weigert te lachen, of weigert te zingen en te spelen, wanneer b.v. een weduwnaar of een weduwe in zijn nabijheid is, tenzij deze de drie jaren heeft volbracht. Drie jaren van rouw waren - zoals U weet - gebruikelijk. Het zich houden aan de regels, dat steeds weer op de voorgrond komt, doet hem verder dingen als normaal zien, maar anderen tegen opzien. Wanneer men hem vertelt, dat een keizer drie jaren lang geen woord heeft gezegd, is zijn eerste reactie: "Is dit dan iets bijzonders? is niet drie jaar de periode van rouw?" Hij bedoelt daarmee dat drie jaren lang moet het werk van degene, die overleden is, worden voortgezet in zijn oude richting. Hij herhaalt dit later nog wel een paar keer. Drie jaar gaat men voort uit eerbied voor de overledene op diens pad: eerst daarna is men vrij om de eigen weg te kiezen. Zo wordt natuurlijk een continuïteit geschapen, waarbij al te plotselinge vernieuwingen uitblijven. Die drie jaar vormen een overgangperiode. En ofschoon de Meester dit zeker zo niet heeft gezegd, moeten wij toch aannemen, dat hij inzag dat zo er al verandering noodzakelijk was, deze geleidelijk moest komen en dat hij ook hierom deze rouwperiode zo belangrijk achtte

Nu is het misschien interessant om hier de leefregels, die Confucius op het ogenblik zou stellen, (want zijn filosofie is in vele opzichten ook heden nog geldig) een ogenblik in zuiver voor Uw wereld bestemde termen te gieten. Een dergelijk inzicht, in het Oosten geboren, zou thans voor het Westen uiterst waardevol kunnen zijn. Toegepast dus op deze wereld:

Al hetgeen je zelf niet wilt beleven, moet je trachten een ander niet aan te doen. Zeg echter nooit, dat je het hem niet zult aandoen, want daartoe ontbreekt aan de meeste de kracht.

Acht een ieder in zijn stand en zijn waardigheid en wees nooit on hoffelijk. Juist door de hoffelijkheid wordt een mogelijkheid tot contact en benadering geschapen. Achter de strenge formaliteit ligt de mogelijkheid tot kennismaking en nadere beroering, ook van de geest.

Elke regering, onverschillig hoe zij zich noemt of hoe zij is samengesteld, wordt tenslotte een patriarchaat. De vaderlijke regering is meester over het lot van zijn ingezetenen, van al zijn onderdanen. Juist door dit meesterschap zal - indien de perfectie van de mens in de regeerder tot uiting komt - een ieder de perfectie bereiken. Doch waar de regeerder faalt, zal het volk vervallen tot zedeloosheid. De deugd van een regeerder wordt weerspiegeld in zijn volk, zij het in mindere mate de zedeloosheid, ontrouw, onbeheertheid, kortom de slechte eigenschappen van een regeerder zullen te allen tijde in zijn volk in een veelvoud tot uiting komen. Zo is het noodzakelijk, dat een ieder, die gezag over anderen verwerft, zichzelf oplegt een voortdurend streven naar perfectie en het volmaakt mens-zijn. Eerst dan kan hij op redelijke wijze zijn ambt vervullen en zal hij niet een vloek maar een zegen voor de mensen zijn.

Wanneer iets gebeurd is, heeft het geen zin hierover verwijten te maken. Zeg dus: "Wat in het verleden was, is goed. Maar de ervaringen van het verleden gebruiken wij om het heden zijn perfecte gedaante te geven. Een zoeken naar de toekomst is even dwaas als terugzien naar het verleden. Nú is het ogenblik, waarop men leven moet. En op dit ogenblik dient men het juiste te doen volgens de juiste regels en de juiste weg.

Wanneer er een ceremonieel is, een ritueel, ook al zijt ge het daar niet mee eens, dient ge dit te respecteren. Maakt het deel uit van Uw geloof, van Uw denken of van Uw omgeving, tracht dan te allen tijde volledig volgens de voorgeschreven regels te handelen. Alleen in het erkennen van de wet is de mogelijkheid geschapen om de perfectie te bereiken.

Nu mag ik hier misschien enkele commentaren aan verbinden. Het keizerrijk, dat China is geworden, de samensmelting van verschillende kleine rijken, bracht de patriarchale instelling steeds sterker naar voren. Maar dat nam niet weg, dat volgens meester Xhoeng elke staat, al is ze nog zo klein, feitelijk patriarchaal is. "Want," zo zegt hij: "de regeerder, zelfs indien gekozen door zijn onderdanen (verheven door zijn onderdanen, zou hij zeggen), zal te allen tijde zijn hun steun, hun ideaal maar ook gelijk hun wetgever, hun tuchtmeester. In deze eigenschappen wordt hij vader."

En nu wil ik helemaal geen grappen maken op b.v. Uw eigen staat. Maar kent ook Nederland op het ogenblik zijn staatspatriarch niet in de gedaante van de heer Drees? Is Eisenhower niet de patriarch van de Ver. Staten van Noord-Amerika? En was niet tot voor kort Churchill

het beeld van de Britse gemeenschap? Ik zou zo verder kunnen gaan. Dat het geen vorsten meer zijn, is niet belangrijk. De verhouding bestaat. Maar nu zullen wij goed moeten begrijpen, dat indien zo'n verhouding bestaat - en ik meen, dat het te rechtvaardigen is, indien wij zeggen zij bestaat praktisch overal - dat men ook alle regels, die uitgaan van zo'n staatshoofd, eerbiedigt. Een verzet tegen de regels betekent een afbreken van de staat en ook van alle krachten, die daarin werken. Ook en vooral de goede krachten.

Een zich onttrekken aan de normale beleefdheid b.v. brengt ook weer een verval van de verhouding tussen de mensen onderling teweeg. Men kan dat niet doen, tenzij men het gevaar wil lopen, dat de juiste verhoudingen onder de mensen zoek raken. Het pleidooi voor het geregeld zijn van het gehele leven geldt vandaag aan de dag nog. Het heeft een gelijke waarde. Zijn grootste waarde echter vindt het in het streven naar volmaaktheid, dat binnen een stoffelijke omgeving, los van bovennatuurlijke krachten, slechts bereikt kan worden door een voortdurend vaststellen van één houding tegenover de mens en het voortdurend uiten van die houding tegenover iedere mens.

U ziet, het is meer Westers dan Oosters, wat ik U hier vertel. En toch ligt zeker in deze filosofie zeer veel, dat voor ons belangrijk is. Natuurlijk, wij kunnen mee gaan denken met de mystieken, die de oneindigheidsgedachte verweven met het normale bestaan: die o.a. in de werken van Lao Tzoe of Tze overgaan naar een beschouwing van de innerlijke mens en vandaar uit trachten te werken in de wereld. Toch kan dit nooit zo aanslaan in een nuchter volk als b.v. de Chinezen meestal zijn, als deze regels, die bestemd zijn voor de wereld.

Toen aan Confucius eens word gezegd, dat hij het hogere buiten beschouwing liet, gaf hij daarop dit spottende antwoord (ja, met beleefde spot): "Gij spreekt over hetgeen gij niet ziet en handelt zodat niemand het bemerkt. Ik handel naar wat ik zie, opdat een ieder geniete van de resultaten, die ik behaal met het volgen van mijn doel."

Hij stelt hier zeer zuiver een verschil tussen zichzelf en degenen, die naar het abstracte grijpen. Abstractie is goed, wanneer zij realiseerbaar is. Zodra ze boven de realiteit uitstijgt, kan zij er zijn, maar wordt zij gevaarlijk. Ze zou een revolutie kunnen betekenen, een omwenteling. En een omwenteling mag er niet bestaan. De enige aanvaardbare omwenteling is het steeds volmakter worden van de mens, zodat hij schrijdend op het Pad van het volmaakt mens-zijn wordt tot een groot en sterk mens, die anderen zekerheid geeft.

Wanneer betrouwbaarheid steeds weer als een van de hoofdeisen wordt gesteld door Khoeng, dan is dit begrijpelijk. In een maatschappij, in een wereld, berust nu eenmaal alles op een wederkerig vertrouwen. Hoe minder vertrouwen regel is, hoe minder een maatschappij kan volbrengen. Een ieder, die intrigeert, die slinks handelt, vernietigt daarmee een gedeelte van de werkelijke betekenis der samenleving. het gezamenlijk streven. Ik meen, dat wij mogen zeggen, dat Confucius hier wel DE WEG heeft getoond voor zijn tijd.

Het is te betreuren, dat China een lange tijd zijn denken heeft opgebouwd juist op de klassieken, dus op de boeken en de gedichten. Hierdoor kwam een verstarring tot stand. Een verstarring, die zeker niet in de denkrichting van Confucius heeft gelegen. Want waar men zich aan de letter houdt - per slot van rekening reeds tweeduizend jaar lang - kent praktisch ieder geletterde de uitspraken van Confucius van buiten. Waar men zich aan de letter houdt, daar gaat de geest verloren. De geest van Confucius is een wet, die tot een binding wordt tussen mens en mens, die - perfect beleefd - de harmonische maatschappij scheidt, waardoor het werken met de krachten buiten de wereld leidt tot een inzien van de waardeloosheid van de wereld. Waar dus de normale gang van zaken een zeer grote waardering had voor het bestaan, voor de gemeenschap, en het individu alleen beschouwde als iets, werkzaam binnen de gemeenschap, ziet de mysticus het individu als de bron van de gemeenschap, als de beheersers van de gemeenschap en in zijn werking vrijstaande van de gemeenschap. Zoekt de formele godsdienst naar voortdurende banden, die het leven nog sterker omlijnen, nog steviger uitdrukken, de mysticus zoekt juist naar een losmaken van alle banden en toont hierin reeds zeer veel boeddhistisch-lamaïstische neigingen. De weg van Boeddha, de weg der onthechting is in vele gevallen ook die van de mystici, de esoterici.

Naast de actieve godendienst met magische inslag, waarbij persoonlijkheden uit andere werelden werkzaam worden gemaakt of geacht in deze wereld, dus de formele godsdienst.

Tussen deze beide in ligt veelal het volksgeloof. Want ook Confucius krijgt zelfs vragen te beantwoorden over wat nu beter is: de grote, verre goden te eren, of de keukengoden een beetje te vleien, die zo veel dichterbij zijn. Hij zoekt de oplossing formeel en zegt dus: "De grote goden eerst." Maar de doorsnee-mens doet het anders. Het is nog niet zo lang geleden, dat een keukengod tegen het Nieuwjaar een paar druppels honing op de lippen kreeg, opdat hij zoete woorden zou spreken tot zijn meerderen over het gezin, waaruit hij kwam. Een primitieve omkoperij, die ongetwijfeld een magische inslag heeft. Juist deze magische inslag was in vele gebieden van China sterker nog in Confucius' tijd dan later. Wichelaars en tovenaars zijn normaal. Er wordt van menige mandarijn vermeld, dat hij ofwel zelf magiër was, dan wel onmiddellijk in zijn nabijheid magiërs meevoerde.

Ik geloof, dat we daarom over het geloof in die tijden kunnen zeggen: Het volksgeloof was een mengsel van het formalisme, dat de eigen wereld vereeuwigd zag in een hiernamaals en een magische relatie, die gesteld werd tussen deze wereld en de eigen wereld: niet begrijpende de eigenlijke bron van de voorouderverering. De eigenlijke bron van deze in het Goddelijke weerkaatste mensenwereld is n.l. de verhouding tussen oorzaak en gevolg, tussen bron en stroom.

Zijn er nog meer vragen?

❖ *Kunt U ook nagaan, of er nog oorspronkelijke geschriften van Confucius zijn?*

Ik vermoed van niet, omdat de meester hoofdzakelijk van mens tot mens sprak. (Hij had de gewoonte om zijn oordelen ook met bepaalde mensen of figuren - soms symbolisch gebruikt - te verbinden.) Van zijn geschriften zal dus niet veel meer zijn overgebleven, waar ze op zichzelf reeds niet veel waren. Hoogstens zouden enkele van zijn leerbrieven overgebleven kunnen zijn, maar die zouden zich dan in de keizerlijke bibliotheek bevonden moeten hebben. Zoals U weet is die grotendeels vernietigd.

❖ *Er is een verhaal, dat Khoeng Foe Tze eens Lao Tze ontmoet heeft. Was Khoeng Foe Tze al bekend met de leerstellingen van Lao Tze? En zo ja, hoe stond hij daar dan tegenover?*

De persoonlijke ontmoeting kan ik helaas niet bevestigen, maar wel is absoluut zeker, dat hij de stellingen van Lao Tze en verschillende anderen uit die tijd heeft leren kennen en ten dele sterk veroordeelde. En wel, omdat hij meende, dat deze stellingen te veel de juiste houding van de mens in de wereld in de weg stonden. Hij was dus ... ja, neem me niet kwalijk, dat ik dit zeg. Hij was een groot mens, maar hij was vaak in zijn denken - althans uiterlijk - zeer bekrompen. Hij zag één weg en heeft daarbuiten, naar ik meen, nooit iets willen aanvaarden. Wel heeft hij vaak getracht elementen van andere beschouwingen onder te brengen binnen zijn eigen wereldbeschouwing, vooral wanneer hem daarover vragen werden gesteld, zoals b.v. in zijn dialogen met Jang Sjoen(?). Maar ik meen toch werkelijk, ten eerste, dat hij Lao Tze niet ontmoet heeft: ten tweede, dat hij tegenover diens stellingen zeker niet gunstig gestaan kán hebben. Die stellingen zijn - zoals U weet - ook al van een oude grondslag, waar de mens elke mogelijkheid tot persoonlijke ontwikkeling krijgt naar dat ideaal der mensheid: de volmaakte mens. Heeft U hierover misschien nog iets te zeggen of te vragen?

❖ *Kunt U hieraan iets toevoegen over de godsdienstige opvattingen in zijn tijd en of die soms strijdig waren met deze leerstellingen van hemzelf?*

Er waren godsdienstige richtingen - als ik ze zo mag noemen - die met zijn leerstellingen strijdig waren. Ik heb zo even reeds de mystici aangehaald. Er zijn twee gescheiden meningen. De eerste mening kent een hiernamaals, dat qua indeling overeenkomt met de wereld, waarin dezelfde wetten, dezelfde gebruiken heersen. Confucius - zo hij al aansluit hierbij, wat hij waarschijnlijk innerlijk heeft gedaan - zal nooit hier speciaal naar verwijzen. Hij spreekt niet over een hemelse keizer noch over de goddelijke afstamming van vorsten en dergelijke. Maar de mystici zoeken het anders. Het begrip hemel, dat in de mond van Confucius soms een klank krijgt als het woord God in de mond van een atheïst, wordt hier vol van een andere en magische betekenis.

Er is een geloof aan de drie werelden: te weten de mensenwereld, de geestenwereld en - tussen deze beide en met beide verknoopt - de tussenwereld. Een geloof, dat ongetwijfeld dichter komt bij onze huidige opvatting.

Nu stelt de mysticus, dat hij door verzinking van zichzelf – via de gedachten dus - kan komen tot onmiddellijk contact met de geestenwereld, of met de tussenwereld. Verder stelt hij dat de tussenwereld een voortdurende werkzaamheid heeft op de wereld, waarin men leeft. De drakenverhalen b.v., waarvan U ongetwijfeld er wel enkele zult gehoord hebben, wijzen hierop. Het bovennatuurlijke wezen, dat enerzijds vaak een taak heeft als natuurkracht (hoe vaak horen we niet, dat een draak de taak heeft overstromingen te doen plaats vinden en dergelijke), anderzijds zich als mens onder mensen kan bewegen. Het is overigens aardig hier meteen te wijzen op de overeenkomst, die we hier vinden ook met vele Japanse overleveringen. De taak, die de vossen innemen, speciaal in Japan, vinden wij in mindere mate ook in China. Voor de draak komen daar andere figuren in de plaats. Maar goed, dit heeft met de godsdienst zelf weinig te maken.

Nu is de formele verering van de formele godsdienst een verering van de voorouders. En die is gebaseerd op het volgende: Ergens is een begin. Het begin is de bron van het heden. En het heden moet overeenstemmen met het begin. Door dus in het heden de bron van het heden te eren, bevestigt men het heden. Om het eenvoudiger te zeggen: De voorouders worden niet speciaal vereerd - althans in de wetenschappelijke versie van het geloof, niet in het volksgeloof - omdat zij voorouders zijn, maar om dat zij een fragment van het heden vormen. Dat de Chinees uit die tijd leeft met zijn voorouders, is helemaal niets bijzonders. Want deze voorouders uiten zich in zijn ogenblikkelijk bestaan. Vandaar het geloof van de meer primitieven, dat de voorouders helpend optreden, wanneer het met hun nageslacht niet goed gaat. Of ook straffend. Er worden ook in Confucius' tijd offers gebracht aan de voorouders. Dit zijn - evenals later - reeds veelal symbolische offers. Deze offers worden gebracht ter bevestiging van de huidige toestand, niet ter voeding van geesten ergens aan de andere kant. Dus dat is de formele godsdienst. De mysticus brengt ook offers, maar hij brengt deze offers in een geheel andere gezindheid. Hij trekt daarmee niet een soort van lijn tussen het begin, de bron van zijn bestaan, en zichzelf, maar hij grijpt uit naar een specifiek contact met krachten, die elders bestaan. Vandaar overigens ook, dat de mystici het aanzien hebben gegeven aan de magiërs en daardoor ook later weer aan verschillende magisch georiënteerde sociëteiten en genootschappen bij de toeschrijving van vele dier stellingen aan Lao Tze ook weer twijfelachtig wordt. Men schrijft dat nu wel aan hem toe, maar zeer waarschijnlijk is hier sprake van net zo'n compilatiearbeid als wij vinden onder het hoofd van bepaalde profeten in de Bijbel.

❖ *Er is in de vertalingen nogal veel verwarring en die concentreert zich m.i. bij de leerstellingen van Khoeng Fop, Tze en Lao Tze vooral op het Tao-begrip. Is dat begrip bij beide meesters gelijk geweest?*

Er is een merkbaar verschil in de stellingen van Lao Tze en Khoeng Foe Tze. Dus ik geloof niet, dat hier dezelfde leerstelling, dezelfde grondgedachte aangegeven, al is het beeld wel hetzelfde. Maar dat vinden we haast overal. ook Jezus zegt: "Ik ben de Weg en de Waarheid, Boeddha spreekt ook over Het Pad, enz.. Het is a.h.w. de voorstelling van een reis, die de mens in zijn leven maakt in de eeuwigheid: en de weg, die hij daarbij heeft af te leggen. Er moet dus een verschil liggen tussen de stoffelijk bepaalde weg van Confucius en de eigenlijk meer geestelijk bepaalde weg van Lao Tze. Ik zou hier zeker niet de beide begrippen als identiek willen beschouwen. En dat geldt voor alle andere begrippen eveneens, voor zover ik weet.

❖ *Er zijn zelfs geleerden, die zeggen dat je Tao, zoals Lao Tze dit opvatte, helemaal niet mag vertalen met De Weg of Het Pad.*

Dan gaat men weer iets te ver. Per slot van rekening, men moet het zijn grondbetekenis als woord laten. Ik geloof, dat Lao Tze hier toch wel degelijk een leefwijze mee bedoeld heeft. Maar hij heeft deze leefwijze gezien als een totale werking, waarbij goddelijke krachten meespreken. En naar ik meen is juist het grote verschil tussen hem en Confucius, dat Confucius de Weg ziet als de regels, waaraan men zich heeft te houden, terwijl Lao Tze ze eigenlijk ziet als de invloeden, die men ondergaat. Ik geloof, dat daar het verschil moet zoeken. Maar de Pad-betekenis kunnen we bij beiden handhaven, omdat men als

grondgedachte hetzelfde wereldbeeld houdt: De gedachte van een weg. En dan het woord "Weg" gezien als verbinding. U zou dus hoogstens kunnen zeggen dat Tao bij Lao Tze de verbinding is tussen de mens en het zijnde, terwijl Confucius daar beperkter blijft en zegt: Het is de weg van de mens in zijn omgeving.

❖ *Daarbij is dan het begrip woe wei (wat impliceert, dat de dingen vanzelf gaan, niet geforceerd) zeer sterk te koppelen met het Tao-begrip, zodat het het natuurlijke, het vanzelfsprekend aangeeft.*

Ja en nee. Ik wil proberen duidelijk te maken, hoe ik dat zie. In alle dingen leeft één kracht, de Kosmos. Die kracht komt echter door elk ding op een verschillende wijze tot uiting. De wijze waarop het tot uiting komt, is vastgelegd in het voorwerp of het ding. En wanneer wij nu onze bewustwording zoeken, dus onze weg gaan - laten we maar even dat beeld "we", toch vasthouden - dan zijn het de invloeden rond ons, die ons die weg doen kiezen op een bepaalde manier. Maar of dat nu een volledig natuurlijk proces is? Ik meen, dat we dat te fatalistisch moeten noemen. Dat is te veel noodlot gebonden. En ik meen, dat dit bij Lao Tze toch niet precies het geval is. Neen, ik zou zeggen: Bij Lao Tze is er wel degelijk sprake van een bewust en selectief ondergaan van het leven. Dat is ook logisch. Dat ligt helemaal in de mystieke richting die de achtergrond vormt. En zodra er een bewust selectief proces optreedt, mag men dat toe niet als het natuurlijke zonder meer beschouwen.

❖ *Ja, maar de Westerling beschouwt bewustzijn als een opgaande weg vanuit het onderbewuste naar het bewuste. Bij Lao Tze is dat juist tegengesteld. Terug naar het onderbewuste, de moederschoot. En dan - zo dicht mogelijk bij de moeder zijnde - gaat men de juiste weg, tze jan, woe welt vanzelf, zonder te forceren.*

Inderdaad, de teruggang van het bewuste naar het onderbewuste. Maar nu kunt U dat op twee manieren zien. De Westerling probeert het onderbewustzijn te ontleden als bron van het bewuste: en dus het bewuste beter te rationaliseren krachtens, zijn kennen van het onderbewuste. Dat is buitengewoon moeilijk proces, omdat het een perfecte zelfkennis vereist.

In het Oosten heeft men dat omgedraaid. We hoeven dat heus niet alleen van, Lao Tze te zeggen, want dat hebben heel veel mystici in het Oosten gedaan. Denk maar aan de yoga-leer b.v. aan de meditatie, zoals die bij Raya-yoga en vooral bij Kami-yoga naar voren komt. Dan krijg je de benaderingen, het terugbrengen van het bewustzijn tot één punt, waardoor de innerlijke beleving zich uitbreidt en het punt nader brengt tot het werkelijke wezen. Dus wat dat betreft is het inderdaad juist. Wij zien ons bewustzijn als een onvolledige waarneming, een onvolledige realisatie. In ons ligt een volledige realisatie. En - zoals wij volgens onze eigen stellingen zeggen - dus ook uiteindelijk de volmaakte realisatie, waarbij de persoonlijkheid (althans zoals wij ons die voorstellen en kennen op het ogenblik) teloor gaat. Dat zijn dus stellingen. Nu kunnen we dus van yoga zeggen, dat het een ingaan is naar het innerlijk, dus een uitschakeling van de rede, waardoor het innerlijk sterker naar voren komt. Of, als U het wilt uitdrukken in de termen, die men er later vaak voor heeft gebruikt: de kracht der goden doen spreken in je eigen wezen. Want in het Oosten stelt men het onderbewustzijn meer complex voor, dan het Westen het meestal begrijpt, n.l. gecombineerd met een bovenbewustzijn, dat bovennatuurlijke krachten inhoudt. In het Westen verstaat men onder onderbewustzijn het totaal van in drukken en herinneringen, opgedaan dus in het leven, die - uit het bewust zijn verdreven - aanwezig blijven, tot zij door bewuste waarden weer gewekt, worden en reacties - redelijk of onredelijk - veroorzaken. Maar het onderbewustzijn, gebruikt als term in de Oosterse instelling, omvat het totaal van het wezen. Dus ook wat U zou zeggen voor vroegere incarnaties, vroegere bestaanstoestanden. Het omvat beïnvloedingen uit wat U "andere werelden" noemt. Het omvat de gemeenschap als geuit in de eenling. Dus we gebruiken hier eigenlijk één woord voor twee verschillen de begripswerelden. Dat is vaak de grote moeilijkheid.

❖ *Welke mening is belangrijker, die van Khoeng Foe Tze of die van Lao Tze?*

Dat ligt er aan, waarvoor U ze beschouwt. Als U voor de houding van de mens in de wereld en voor zijn streven in de wereld stellingen wilt aannemen, dan zijn m.i. die van Confucius zeker begrijpelijker en gemakkelijker na te streven dan de stellingen van Lao Tze, die U eigenlijk onmiddellijk verwijderden van Uw wereld. Men kan gemakkelijker in de wereld streven dan de wereld prijsgeven. Dat is als mens nu eenmaal zeker. Dus gaat U het van uit dat standpunt

bekijken, dan lijkt Confucius me gemakkelijker te begrijpen en te handhaven in de wereld dan Lao Tze. Maar gaat U het geestelijk bekijken, dan heeft Lao Tze volgens mij weer een aardige sprong voor om de doodeenvoudige reden, dat hij grijpt naar de kern van de zaak, die m.i. door Confucius angstvallig vermeden wordt. Daar staat tegenover dat Confucius met twee voeten op de grond is blijven staan terwijl Lao Tze zo nu en dan wel aardig zweeft.

❖ *Welke waarde had de Oosterse filosofie in het algemeen op het bewustzijn van de wereld?*

De Westerse wereld is extrovert en de Oosterse is introvert. En daarmee zijn ze een tegenstelling. Maar uiteindelijk komen ze toch wel allebei tot dezelfde waarde, wanneer ze maar ver genoeg doorgaan, want de kern blijft gelijk. Wel zou men kunnen zeggen, dat de Oosterse filosofie - juist omdat ze introvert is en dus innerlijke waarden kent - altijd een zeer sterke indruk zal maken op de oosterling, die met zijn eigen filosofie vast loopt. Zodat de Oosterse filosofie vaak de impuls is, waaruit de Westerse wordt geboren.

HET PAD

In 't leven liggen vele wegen, elk zijnde een mogelijkheid om verder weer te ontwikkelen eigen persoonlijkheid. Maar vindt men een weg, die leidt tot een zijn van het "ik" als één met het Al, dan is 't het Pad, dat voor ieder oprecht het enige leven wezen zal.

Het Pad, dat voert tot bewustzijn en kracht, tot verlies van de sterfelijkheid dat is een kracht, die het ik bereikt van uit de eeuwigheid. En daarom: het Pad is bezitloos zijn. Niet door het bezit te verwerpen, maar door het onthechten het eigen bestaan aan de door velen gekoesterde waan, dat iets van jezelf kan zijn.

Het Pad is te weten, dat al wat je doet, wat anderen word t aangedaan, een kracht is, die je zelf weer ontmoet iets verder in 't eigen bestaan.

Het Pad is te weten je plicht en je taak te zijn zoals 't hoort in je werk: te leven geestelijk sterk en vol kracht, gelijktijdig nederig, omdat niet volbracht word het werk.

Het Pad is begrijpen, anderen verstaan in hun lijden, hun vreugden. 't Is weten omtrent de werkelijke kracht, die schuilt in fouten en deugden.

Het Pad is het kennen van de kern, die leeft in al, wat op aarde bestaat. En aanvoelen, wat er aan wondere kracht nog buiten deze wereld bestaan heeft.

Het Pad is verloochenen van wat je bent, maar komen tot hoger bestaan, omdat je je God in jezelf erkent en je wezen sluit zich bij Hem aan.

Je hebt dan een wil, maar die wil is van God. Je hebt dan een werk, dat is goddelijke taak. En je hebt dan op aarde te volbrengen ook soms een deel van een goddelijke wraak: en herstellen van wat er verkeerd is geweest, een offer, waarbij jezelf betaalt de kosten van wat werd door anderen misdaan, waar anderen hebben gefaald.

Het Pad is een eenheid met het werkelijke zijn. En heb je dat eenmaal bereikt, dan ken je geen Pad meer: maar, is het Al opnieuw met goddelijk bewustzijn verrijkt.

Ik geloof, dat ik daarmee voldoende heb gezegd. Wanneer wij spreken over het Pad, is dat een algemene uitdrukking. Het werkelijke Pad kan alleen gelegen zijn in onze eigen daden, onze eigen gedachten: Dat wat wij zijn, wanneer wij streven naar het beste, dat wij kennen, dat is volgens mij Het Pad. En wanneer we dat Pad ten einde gaan, dan zullen we – geleid door de krachten, die in ons leven - bereiken het doel van alle zijn. Van ons bestaan ook. Dan gaat het streven over in deel hebben aan iets hogers.

GOD IS LIEFDE

Er is een hele wereld, en elke kracht in die wereld is God. Er is een leven, en elk leven is in zich een kracht van God. Er is streven en werken en bestaan en iets, dat we het lot noemen: en het is God. Er is geen ogenblik, dat wij zonder Hem zijn. Geen ogenblik, dat wij kunnen bestaan, denken en leven zonder Hem.

Wij begrijpen onze God niet. Soms komt Hij met een donderend geweld: en dan verzwelgt de zee delen van het land en er is lijden. Soms slaat de bliksem als een felle lans neer, en er is

verlies en dood en gebrek. Soms verstijft een deel van de wereld in ijzige kou, en mensen en dieren vluchten en lijden en gaan ten onder. Dan zegt de mens: "Hoe kan God liefde zijn?"

Maar het is God, Die in al deze dingen leeft. Het is God Zelf, Die overbrengt van het een tot het ander. Het is God, Die uit het lijden van de ziekte het bewustzijn en de vreugde van Zijn wereld maakt. Het is God, Die in de ondergang van het dier de nieuwe bewustwording op hoger vlak bereikt. Het is God Die met de geesten in de sferen, werkt. Het is ook God, Die in ons leeft en door ons meespreekt. Er is niets zonder Hem.

Zeg mij: "Kan God zonder liefde zijn, wanneer Hij een ieder het vermogen geeft te leven, tot hij uiteindelijk weer één is met Hem! Kan God zonder liefde zijn, wanneer Hij al ondanks hetgeen wij doen tegen wat wij menen - dat Zijn wet en wil is -, ons toch het leven laat en doet voortbestaan? Zou er één zo grootmoedig en zo goedertieren zijn als onze God?"

Wanneer wij zeggen: "God laat het lijden toe," vergeten wij dan niet al te vaak, dat het Zijn liefde is, die het lijden mogelijk maakt. Want dat het lijden de harde school is, die wij onszelf hebben opgelegd, niet alleen in de stof maar ook in de geest.

Neen, God is liefde: Maar het is een liefde, die zo groot en zo omvattend is, dat wij haar niet kunnen begrijpen. Wij zien de uitingen Gods, ja: maar wij begrijpen ze niet. En in ons onbegrip menen we dan, dat God de een meer en de ander minder heeft gezegd.

Toch zouden we het moeten weten. Voor allen is er gelijke waarde gegeven. Voor een ieder gelijke mogelijkheid op geestelijk terrein. Want onze God, kan alle dingen. Onze God leeft in en met ons. Onze God is Liefde.

VRAGENRUBRIEK

In deze rubriek zullen schriftelijk binnengekomen vragen worden beantwoord, nadat deze aan de sprekers der Orde zijn voorgelegd. Vragen in te dienen bij het secretariaat.

❖ *We hebben in de vorige lezing gehoord, dat een binding van geest en stof nodig is voor de verdere verruiming van bewustzijn. Maar nu in de periode, dat die band verbroken is en zelfs op een gegeven moment het rad van reïncarnatie is verbroken, zodat reïncarnatie niet meer nodig is, dan zal er toch ook nog wel een bewustzijn nodig zijn buiten de stof.*

Dan is er wel een bewustzijn, maar geen bewustwording. Dat zijn twee verschillende dingen. Bewustwording is een vergroting van bewustzijn. Bewustzijn is het wereldbeeld, plus alle waarden daarin gekend. Dus wordt die band met het rad van incarnatie verbroken, dan blijf je staan op hetzelfde bewustzijn. Je kunt met dat bewustzijn deel worden van een groter bewustzijn. Dat laten we er buiten. Maar voor jezelf kun je niet verder.

❖ *Dat is me niet helemaal duidelijk.*
Waarom niet?

❖ *Je kunt toch hoger gaan?*

Als deel van een ander bewustzijn. U weet misschien, wat militaire dienst is. Nu wil ik niet zeggen, dat er grote bewustzijnswaarden aan de kop staan, maar een soldaat met zijn beperkte kennis wordt gedirigeerd, als deel van het leger, door een generaal met een overzicht over het geheel. Het bewustzijn en de wereld van die generaal - zij het minder intens in details - reikt ongetwijfeld veel verder dan dat van de soldaat. Die soldaat, die in dat leger thuis hoort en zich daarin thuis voelt, bekommert zich niet over de zorgen van de generaal. Die is tevreden met wat hij zelf waarneemt. Maar hij werkt mee in het geheel, dat door dit grotere overzicht wordt geleid. Kunt U zich dat ook voor stellen?

Op die manier kan een bewustzijn dus - een ziel met een zeker bewustzijn - zeggen: "Voor mijzelf is dit genoeg. Ik aanvaard dit alles. En ik laat mij door het grotere leiden." Dan krijgen we dus het Boeddhistisch Nirwana, waarbij het ik niet meer actief is, het bewustzijn in zichzelf blijft en een leiding van dit ik optreedt in het hogere, zonder dat het ik dit zelf als een bewuste beleving ervaart.

❖ *Maar zo komt iemand toch niet verder?*

Op die manier niet, neen. Maar nu is het de vraag maar: "Waar wil je naar toe?" Per slot van rekening wanneer je doel is "Vrede," dus het maximum aan geluk, dat eigenlijk bereikbaar is (dus een vrede, die niet verveelt), dan kun je volstaan met zo iets. Wil je bewustzijn, ja, dan moet je verder streven en dan komt er toch een ogenblik, dat je het opgeeft. Want er komt een ogenblik dat je tegenover God staat. Groter dan God kun je niet worden. Aan God gelijk kun je niet zijn, omdat je niet uit jezelf bent georigineerd, maar uit God. En dan moet je toch "de Grote Baas" accepteren. Alleen déél je dan dus veel meer van de schepping en het scheppingsgebeuren (het denken van de goddelijke Kracht) dan je anders zoudt kunnen doen. Dat is dan het verschil.

❖ *Dus wil je een groter bewustzijn, dan is er weer de noodzaak van reïncarnatie? Bedoelt U dat?*

Vaak wel. Niet altijd. Want op het ogenblik, dat het bewustzijn in zichzelf het totaal van alle stoffelijke uiting en belevingen voldoet de omvat, is er natuurlijk geen stoffelijke incarnatie meer nodig. Maar de reeks van incarnaties loopt betrekkelijk ver. Want je kunt niet alleen op de wereld komen als een jongen of een meisje, je kunt ook nog in de stof weerkeren als planeetgeest of als stergeest. Vergeet dat niet. Dat is ook een incarnatie in de stof. Toch heb je voor dat laatste een heel wat hoger bewustzijn nodig dan voor een menswording. Dus het ligt niet alleen binnen de beperking van mens-zijn en niet-mens-zijn. (Niet-mens-zijn bedoeld als geest). Neen. Het is zo: Alle trappen van materieel bestaan met alle denkende vermogens zijn tenslotte ook voor U, die in een menselijke vorm leeft, toegankelijk en bereikbaar, wanneer Uw bewustzijn groot genoeg wordt. Is Uw bewustzijn zo groot, dan hoeft U de keuze: het Goddelijke zonder meer te aanvaarden, of zelf meewerkend in die schepping in de hoogst stof geestelijke vorm, (dus de hoogst mogelijke samenwerking tussenstof en geest) nog Uw eigen bewustzijn uit te breiden omtrent leven en zijn tot het ogenblik, dat je niet verder meer kunt, dat je a.h.w. één bent met de kosmos. En op dat ogenblik erken je God en kun je de hele schepping overzien en is dus al het geuite van het Goddelijke kenbaar voor je. Maar verder dan dat kun je niet komen. Dus dan aanvaard je ook het Goddelijke. Alleen de één doet het, als hij soldaat is, en de ander, als hij luitenant-generaal geworden is. Dat is het verschil.

❖ *Dus de soldaat kan nooit luitenant-generaal worden?*

Neen. Dat oude lokaas, dat elke soldaat een maarschalksstaf in zijn ransel draagt, is in deze wereld al niet waar en in de geest helemaal niet. Maar niet een ieder verlangt om generaal te worden. Vergeet dat niet. Het gaat om de vrede en het geluk. Niet om de rang, niet om het bewustzijn. De eenheid met het Goddelijke is veel voornameer - onverschillig, hoe die tot stand komt - dan het bewustzijn, waarmee je het Goddelijke benadert. Dat kan ik U schijnbaar moeilijk duidelijk maken. Ik zou het zo willen zeggen: Het maakt niets uit, of je één miljoen of duizend miljoen hebt, zolang je maar genoeg hebt.

❖ *Dat is wel duidelijk, maar we hebben in de kosmologie gehoord van hogere geesten, de grote goden. Hebben die dan nog een binding met de stof - in welke vorm dan ook - nodig?*

De allergrootsten? Zeker. Kijk eens, U moet dit niet vergeten. Het lichaam van een van de grootste joden is een hele sterrennevel.... voor U. En het bewustzijn van de grote god overziet het totaal van al, wat er in gebeurt. Hij kent alle persoonlijkheden, die dus in elke ster, in elke planeet, leven en op elke planeet. Dat is een bewustzijn veel groter dan U zich kunt voorstellen. Toch is dat ze. Maar zij is nog belichaamd, ook deze grote geest. En uiteindelijk is God Zelf ook weer belichaamd in Zijn schepping.

❖ *Ja, nu is het mij duidelijk.*

DERDE LES - STOFFELIJKE OMSTANDIGHEDEN

Wanneer de mens op de wereld leeft, zal zijn denken - juist door de tweeledigheid daarvan, n.l. enerzijds het geestelijk bewustzijn, dat zich op stof tracht te uiten, anderzijds het stoffelijk bewustzijn, dat zich wil vasthouden aan de zuiver stoffelijke drang tot beleving - heel vaak in tweestrijd zijn. Wanneer die tweestrijd ontstaat, zijn de voornaamste verschijnselen daarbij wel de strijd tussen stof en geest en de schijnbare waarden, die men accepteert om te ontkomen van de consequenties van deze strijd tussen stoffelijke en geestelijke waarden. Zuiver psychisch gezien zou je kunnen zeggen, dat de doorsnee-mens voor een gedeelte zich onttrekt aan de werkelijkheid door te vluchten in voorstellingen, die onwerkelijk of slechts ten dele werkelijk zijn.

Deze illusies - want dat zijn ze uiteindelijk - zullen soms binnen het redelijke blijven, want we vinden ze praktisch bij iedere mens. Maar in enkele gevallen worden ze onredelijk. En zodra een uiting in de stof onredelijk wordt en gelijktijdig niet voor de geest als werkelijkheid aanvaardbaar is, ontstaat daardoor een strijd van de geest, die zoekt naar een bevestiging van hetgeen dan stoffelijk wordt geuit, die zij in haar eigen wereld niet kan vinden. Het resultaat is een verschijnsel, dat men wel exhibitionisme noemt. U zoudt het ook kunnen omschrijven met een soort "Tentoonstellingsdrang" van eigen innerlijke waarden. Hierdoor wordt de mens gedreven werkelijke en niet-werkelijke innerlijke belevingen voor te leggen aan andere mensen, in de hoop van hen een bevestiging te ontvangen. En wordt deze bevestiging ontvangen, dan betekent dit een versteviging van eigen innerlijk evenwicht,, maar gelijktijdig een versterking van de waan, waarin men leeft.

De stoffelijke invloeden mogen zeker niet worden onderschat. In de eerste plaats hebben we invloeden van zuiver dierlijke aard, waaronder liggen: machtscomplex, (dat dierlijk is), begeertecomplexen (daarbij inbegrepen het sexuele, dat ook dierlijk is) en het angstcomplex. Al deze complexen treden op vanuit het stoffelijke en vinden hun waardering en bevestiging in het stoffelijke. Om te beginnen bij het begin: het machtscomplex.

Geestelijk weten wij, dat we geen macht hebben over anderen. Maar wij weten ook gelijktijdig, dat anderen, die hoger staan dan wijzelf, dingen kunnen volbrengen, die wijzelf niet kunnen volvoeren. Worden wij ons nu bewijst van het feit, dat wijzelf machteloos zijn tegenover deze anderen, zo zij willen ingrijpen in ons leven, dan ontstaat de drang om zelf macht uit te oefenen. Deze drang is eigenlijk niets anders dan een poging om door eigen heersen over anderen een mogelijke beheersing door hogeren te voorkomen. Dit machtscomplex brengt ons o.a. tot onredelijke stoffelijke handelingen, waarbij wij onze wil zonder enige reden (redenen, die dus zelfs voor onszelf niet geldig zijn, gebruikende als uitvlucht) anderen onze wil opleggen. Verder in een naar voren treden op alle plaatsen, waarbij we een schijnbaar of werkelijk gezag over anderen kunnen verwerken. Stoffelijk is dit al zeer onaangenaam. Want aan de ene kant krijg je daardoor een verantwoording te dragen, die je meestal niet aan kunt of aandurft, wanneer het er werkelijk op aan komt. Aan de andere kant word je vaak juist door het machtscomplex tot een vernietiging gedrongen van hetgeen je beheerst, waar je juist hierdoor je eigen macht nog sterker tot uitdrukking wilt brengen.

Deze onplezierige uiting in de stof loopt echter parallel aan een al even onplezierig iets in de geest. Want de geest is zich volledig bewust van hetgeen hier gebeurt. De geest wéét, dat macht, die wordt uitgeoefend, een schijnbare is. Zij weet, dat onze beheersing van anderen eigenlijk voortkomt uit onze angst om beheerst te worden. Zij weet ook, dat hoe meer wij trachten anderen te beheersen, hoe meer wij vatbaar worden voor invloeden, die buiten ons staan. Het resultaat is, dat de geest bij een dergelijke machtsdrang buitengewoon ongelukkig is. Zij wordt bevangen door een angst voor spoken. Want alles, werkelijk en niet-werkelijk, wat op haar eigen vlak kenbaar is, begint ze te zien als een bedreiging van haar bestaan. Zij

kan echter niet reageren met een macht uitoefenen over anderen. Zo trekt zij zich uit haar geestelijk bewustzijn terug en projecteert zich zo volledig mogelijk in de stof.

Hierbij heeft zij dan een zodanige beperking, dat zij voortdurend onvrede heeft. Zij kan niet tevreden zijn zonder een beleven van haar eigen geestelijke waarden en ze moet - zelfs in zichzelf - die geestelijke waarden gelijktijdig onderdrukken, wil ze haar huidig bestaan kunnen accepteren. Het resultaat is, dat de vernietigingsdrang, die stoffelijk wordt uitgedrukt, ook geestelijk voorkomt, waarbij de eigen geestelijke waarden, de eigen idealen en dergelijke langzaam maar zeker worden geperverteerd en omgevormd tot idealen, waarvan men zelve walgt en die men in praktijk brengt omwille van de walging, die ze in het ik wekken. Een dergelijke geest brengt zichzelf een aardig eind ten onder.

Dan een van de andere dierlijke complexen, die ook nogal belangrijk is: begeerte, waaronder - zoals reeds gezegd - het sexuele. Het eigenaardige is, dat bezitslust niet alleen gebaseerd kan worden op zuiver stoffelijke omstandigheden en waarden. Wanneer je iets wilt hebben, dan kan het voorkomen, dat je aan hetgeen je begeert in feite niets hebt, dat het je niets zegt. Het is het bezitten, dat belangrijk wordt, niet het bezit. Het resultaat is dan, dat een dergelijk iemand voortgaat ten koste van zichzelf en zijn eigen krachten met dingen te verwerven, die hij in feite, niet begeert, ja, liever zou verwerpen.

Een dergelijk begeren leidt ons op alle terreinen tot een ernstige strijd tussen innerlijk en uiterlijk. Het uiterlijk met onze stoffelijke waarden zegt ons, dat elk veroveren en elk bezitten een bevestiging van onszelf is. Gelijktijdig weten we geestelijk, dat elk veroveren en bezitten, dat strijdt tegen ons eigen begeren en verlangen, dat strijdt tegen onze eigen uitdrukking in het leven, een vernietiging van onszelf is. Vandaar dat, waar machtswellust vernietigingsdrang baart, bezitslust gelijktijdig een onvermogen baart om werkelijk te bezitten.

Dit laatste klinkt misschien heel eigenaardig. Toch is het verklaarbaar. Elk bezit, dat stoffelijk wordt verworven onder de begeertedrang, wordt gelijktijdig geestelijk verworpen. Hierdoor ontstaat een strijd tussen geestelijke en stoffelijke waarden, soms uitgedrukt in wroeging, soms in een verwerping, waarbij het bezit op zichzelf tot een teleurstelling wordt, een voortdurend verwijt, dat het verliezen van het bezit begeerlijk maakt. Kun je daaraan stoffelijk dan niet toegeven, dan wordt de zaak nog veel erger. Dan ben je gedwongen om een bezit te houden, dat je haat. Dit wordt omgezet in een zelfhaat. En - zo de macht kan leiden tot een vernietiging van de wereld - zo leidt het bezit tot een vernietiging van het ik.

Dat is zeer treurig, waar ook hierdoor een geestelijke afgeslotenheid kan ontstaan. De geest n.l., die tot een zelfvernietiging komt, stoffelijk zowel als geestelijk, omdat zij enerzijds het bezitten niet kan beheersen en de begéerte tot bezitten niet kan beheersen, anderzijds niet in staat is hetgeen zij in bezit neemt te beschouwen als deel van zichzelf, zal hierdoor - zichzelf afsluitende van de wereld - komen tot een waanbeeld, waarin een voortdurende herhaling van de meest stuitende bezigheden van de meest stuitende verwervingen, een voortdurend grotere be-enging en benauwing van eigen geestelijk beleven betekent. Een dergelijk iets kan op de duur leiden tot een afzakken naar wat wij noemen de lagere sferen.

Nu kan een dergelijke bezitsdrang, een machtsdrang, enz. evenzeer als een angst leiden tot wat men op aarde een neurotisch verschijnsel noemt. Dat wil zeggen, dat de strijd, die stoffelijk en geestelijk ontstaan is in het innerlijk, geuit wordt in een vervorming van denkbeelden, zowel als eventueel een misvorming of aantasting van bepaalde lichamelijke capaciteiten of organen. Het is erg treurig voor de mens, wanneer hij hieronder moet lijden, maar hij heeft dit lijden zelf veroorzaakt en kan indien hij komt tot een verwerpen van het bezit, een aanvaarden van eigen machteloosheid of een overwinnen van eigen angst - alle verschijnselen daarvan, geestelijk zowel als stoffelijk -, in zeer korte tijd te niet doen.

Dan hebben we nog een angstcomplex. Angst is eigenaardig genoeg niet een uiting van eigen minderwaardigheid. Velen menen, dat vrees een uiting is van onverstand en een soort gebrek kan worden genoemd. Het tegendeel is waar. De angsten, die gerechtvaardigd zijn, ontstaan meestal uit een te scherp inzicht van mogelijkheden. Naarmate men meer (10 mogelijkheden) overziet van het stoffelijk leven of van bepaalde geestelijke belevingen, zal men eerder genoopt worden te vrezen, dat niet-gewenste verschijnselen als resultaat hiervan naar voren

zullen treden. Deze vrees, voortgekomen uit een groot bewustzijn, brengt vaak met zich mee, dat men niet in staat is zelf te kiezen. De besluiteloosheid is dan het resultaat van een voortdurend vrezen voor datgene, wat niet werkelijk wordt, terwijl men anderzijds datgene, wat men vreest, soms zelve verwerkelijkt, alleen om hierdoor de angst hiervoor te verliezen.

In al deze gevallen zal op aarde een oplossing moeten worden gezocht, die past in het kader van de wereld, waarin men leeft. En dat laatste brengt ons soms tot zeer curieuze verschijnselen. In de eerste plaats zien wij soms de machtsbegeerte uitgedrukt als een religieus of politiek ijveren. Men voelt zichzelf zozeer onwaardig om van uit zichzelf macht uit te oefenen, dat men iets anders - vaak zeer willekeurig - zoekt, om daarop de noodzaak te baseren zelve macht uit te oefenen. Deze ontvluchting brengt met zich mede, dat men juist daardoor de kwade gevolgen van het macht uitoefenen a.h.w. in het kwadraat verveelvoudigt.

Wat begeerte betreft, zien we een omgekeerd verschijnsel. Daar, waar de ergste begeerten aanwezig zijn, zal over het algemeen ofwel een verwerpen van elk begeren optreden, dan wel een volledige bandeloosheid, waarbij elk begeren om onmiddellijke vervulling vraagt. Beide normen nu zijn voor deze wereld niet acceptabel. Het resultaat is, dat degene, die in zijn begeren tot een ontkenning komt, in de plaats van een werkelijk bezit een illusoir bezit gaat stellen. Een voorbeeld: Iemand begeert geestelijke rijkdom en weet deze niet te kunnen verwerven. Hij gaat in een klooster of wordt heremiet en zegt nu geestelijke rijkdommen te bezitten, waarvan hijzelf wel weet, dat ze in werkelijkheid toch nog niet zo bestaan. Hierbij wordt de schijn i.p.v. de werkelijkheid gesteld. Het resultaat is een in de wereld schijnbaar vredig bestaan met een grote innerlijke strijd, die op de duur een afwijking van denken veroorzaakt en reeksen van handelingen kan origineren, die niet meer passen in het normale bestel van de wereld. Op sexueel gebied gaat dit soms nog verder en wordt het tot een veroordelen van iets bij anderen, waar het gewraakte begeren in het ik tot deze ontkenningen leidt. Men maakt dan uit deze ontkenning op zichzelf een bezitten, zodat de sensuele gevoelens, die bij een ander in een sexueel contact geborgen kunnen zijn, voor dergelijke personen juist in een wraken van een sexueel contact, een ontkennen van de waarde daarvan, een bestrijden van elke uiting, daarmee in verband staande, kan op treden. Het is natuurlijk erg vervelend, dat dergelijke dingen voorkomen.

Ook met angsten. Angsten brengen ook al dergelijke verschijnselen in de wereld en deze zijn al even onaanvaardbaar als al het voorgaande. Iemand, die iets vreest, zal juist daarom vaak voorgeven niet te vrezen. Dit niet-vrezen echter gaat gepaard met een zoeken naar eigen veiligheid, want de angst blijft innerlijk bestaan. Dergelijke personen zijn het, die over het algemeen zeer gevaarlijke ondernemingen of toestanden doen ontstaan, zonder dat zijzelf de consequenties daarvan nemen. Zij schuiven deze consequenties op anderen af. Het resultaat is, dat anderen lijden onder de angsten en de poging deze angsten te verdringen.

Kort gezien zou je het als volgt kunnen uitdrukken: Al degenen, die streven naar een plaats, waar zij uiterlijke macht bezitten, zijn over het algemeen innerlijk mensen, overtuigd van hun eigen minderwaardigheid. Naarmate zij een groter minderwaardigheidscomplex zullen hebben, zullen zij hun machtslust sterker uitdrukken en dus komen tot een meer dictatoriaal optreden.

Degenen, die door begeerten worden gekweld, zijn over het algemeen degenen, die er een vreugde in stellen anderen van bezit te ontdoen, zelfs wanneer zij voor zichzelf zeggen geen bezit te willen aanvaarden. Zij worden daardoor tot verzamelaars van goederen als in de dode hand, die voor niemand een direct nut hebben, maar die toch daardoor ontnomen kunnen worden aan de mogelijkheid tot gebruik door anderen.

Angsten leiden vaak tot z.g. verweerstellingen. Vandaar dat we juist degenen, die de grootste angstcomplexen hebben, zien optreden als de redders en helden der mensheid, o.a. als militairen. Het komt heel vaak voor, dat degenen, die de grootste angsten hebben, het brengen tot de hoogste militaire posities en van uit deze militaire posities trachten zoveel mogelijk strijd voor anderen te scheppen om hierin hun eigen angsten te verliezen, terwijl zij zichzelf onttrokken aan de consequenties van die strijd. Dat zijn zo'n paar voorbeelden, die U misschien duidelijk maken, wat hier allemaal kan meespelen.

Nu zou het al voldoende zijn om deze dingen zo te uiten, maar naast deze onmiddellijke verbinding tussen stof en geest zitten voor de geest zelf hieraan nog andere consequenties vast. Ik zou ook deze even willen noemen. In de eerste plaats de geest, die door haar begeren gedreven tot de ontkenning van bezit komt, stelt voor zich geestelijk de waan van bezit sterk vast. Deze waan betekent een vervreemding van het eigen ik en doet haar heel vaak terugkeren tot hetzij astrale sfeer, hetzij duistere sferen, om zich in een schijnbaar bezit te verlustigen, dat zij voortdurend verliest en tracht te herwinnen. Daardoor wordt haar verdere bewustwording geremd en zal een vertekening van de persoonlijkheid ontstaan, die bij een eventuele terugkeer op aarde sterk tot uiting komt en daarbij een ongelukkig loven praktisch garandeert.

Naarmate de begeerte sterker is in meer dierlijk opzicht, zal dit betekenen een onvermogen om hoge geestelijke waarden te accepteren. Het is n.l. zo, dat naarmate de geest hoger stijgt de verdeling in sexen, en de tegenstellingen tussen bepaalde soorten van mensen steeds verder wegvalt. Daarvoor komt een steeds grotere eenheid. Deze eenheid is voor degene, die het dierlijk begeren kent, niet aanvaardbaar en gedreven door het dierlijk begeren zal hij vaak zijn mogelijkheid tot hogere geestelijke waarden te stijgen eenvoudig verwerpen om terug te kunnen keren tot werelden, waar dit onderscheid wel bestaat. Hierbij wordt ook de geestelijke vooruitgang sterk geremd.

En dan de kwestie van angsten. Dat is misschien de meest tragische kwestie, die we - geestelijk gezien - kunnen krijgen. Want degene, die zijn angsten onderdrukt door anderen als wapen tegen angst te gebruiken, zal in zichzelf een totaal van voorstellingen verzamelen, waarin de angsten van al degenen, die hij tot afweer heeft gebruikt en die daarvan misschien het slachtoffer zijn geworden, zichzelf realiseren. Deze realisatie van angsten betekent een heel leger van bedreigingen, dat geestelijk sterk wordt ervaren, vaak reeds onmiddellijk na de overgang. Zo iemand wordt gejaagd door demonen en kan niet tot rust komen, voor hij zichzelf aan elk dier demonen afzonderlijk geofferd heeft. Iets, wat voor een dergelijke geest zeer moeilijk is en vaak zeer lange tijd vraagt.

Zuiver psychologisch, en dus mij een ogenblik stellende buiten de gebruikelijke kwestie van moraal, zeden, enz., zou ik daarom t.o.v. deze drie complexen nog een paar opmerkingen willen maken. In de eerste plaats: Elk macht-begeren kan worden omgezet in een zelfbeheersing. Een zelfbeheersing, die eventueel zelfs getoond kan worden en waarbij de zelfbeheersing belangrijker is dan de gelegenheid, waarbij zij getoond zal worden. Een streven naar zelfbeheersing doet de machtsdrang langzaam maar zeker ondergaan en brengt daarvoor in de plaats - indien men deze zelfbeheersing stelt als de werkelijke macht op aarde - een voortdurend groter bewustzijn omtrent eigen mogelijkheden. Dit bewustzijn omtrent verdere mogelijkheden, eigen verdere mogelijkheden, betekent geestelijk een opbouw van voertuigen, van toestanden en bewustzijnsvormen, waarin men zich later zal kunnen bewegen en zo de stoffelijke fout zal kunnen overwinnen.

In het geval van begeerten is het verstandiger om zich deze begeerten niet gehéél te ontzeggen, maar te limiteren. Elke limitering van begeerte geeft n.l. aan de geest door het stellen van de limiet bij een verwerven van het begeren op zichzelf een zekere vrede en een zekere bevrediging. Een evenwicht van stoffelijke en geestelijke zaken kan zo bereikt worden. Wie in zich de drang heeft om veel te verwerven, wenne zich aan om veel weg te geven. Naarmate men meer weggeeft, wat men verwerft, wordt het feitelijke bezit minder deel van het begeren en blijft ons over het verwerven. Het verwerven kan dan worden omgebogen naar een ook geestelijk verwerven, waarbij een aparte kracht en drijfveer voor de geest wordt gevonden, die uit dit op zichzelf dierlijk begeren dan een mogelijkheid schept tot vergrote prestatie op geestelijk terrein.

En dan wat de angst betreft: Iemand, die angsten heeft en zich aanwent deze zelf te overwinnen, dus elke angst voor zichzelf eerst redelijk te beschouwen en dan voor zichzelf op de proef te stellen, zal ofschoon dit vaak onaangename stoffelijke ervaringen teweegbrengt, geestelijk hierdoor de bevrediging krijgen van "ik kan alles aan." Zouden dan eventueel de demonische schijn gestalten, die na de overgang voorkomen, een dergelijke persoon benaderen, dan zal zijn houding van deze tegemoet te treden over het algemeen de

spookachtige verschijningen zeer snel doen verdwijnen en een normaal voortgaan in de geest mogelijk maken. Waarbij bovendien zijn gewoonte om op het gevreesde probleem juist af te gaan het hem mogelijk zal maken vele raadselen te ontsluiten, die door anderen voorlopig worden gemeden, waar zij menen, dat hierdoor hun wereldbewustzijn te veel gestoord zal worden.

INWIJDING

Kan iemand U inwijden in een geheim? Om een geheim te kunnen bevatten moet men twee eigenschappen hebben. Men moet de inhoud ervan weten en men moet de kracht hebben het als geheim te bewaren. Deze beide waarden komen voort uit het innerlijk van de mens en zijn innerlijk beleven.

Een inwijding kan nooit bestaan uit het werkelijk weergeven van geheimen of het mededelen van krachten zonder meer. Elke inwijding moet uit de aard der zaak gebaseerd zijn op de eigen werkzaamheid van degene, die inwijding zoekt. Door het geven van leiding aan degene, die de inwijding zoekt, kan men bereiken, dat hij op de proef wordt gesteld en voor zichzelf bepaalde dingen al dan niet volbrengt, bepaalde punten al dan niet aanvaardt.

Naarmate iemand verder komt in zijn eigen aanvaarding, zal het mogelijk zijn hem weer nieuwe punten tot overweging en overdenking te geven, hem wederom nieuwe krachten te tonen (niet te geven, te tonen) en ook hem te onderwerpen aan nieuwe beproevingen. Zo moet inwijding worden gezien als een soort van opvoeding, waarbij degene, die vrijwillig de lasten en de verplichtingen daarvan wil aanvaarden, op de duur - indien hij voor zichzelf ijverig streeft - kan komen tot het verwerven van krachten en vermogens, een geluk maar ook een verantwoording, ver uitgaande boven hetgeen normale mensen bezitten.

Dat deze inwijding niet alleen bestaat vanuit de stof maar ook vanuit de geest, zal duidelijk zijn. Vanuit de geest gezien is inwijding nu als volgt:

Een zoeken in een mensenleven en een vliedende gedachte. Het leiden van de stap van een mens door hem een mogelijkheid te bieden. Het voor diezelfde mens onmogelijk maken soms om voort te gaan, opdat hij leert op zichzelf te betrouwen en niet op anderen. Het geven van grote hindernissen, maar ook van grote krachten. Wanneer geestelijk een inwijding wordt gegeven, dan lijkt het soms degene, die ze ondergaat, of hij moet sterven, of de wereld leeg is en of in een laatste ogenblik van kramp zijn hele bestaan ineen zal vallen.

Maar wanneer zo iemand dan toch doorgaat met streven, toch zichzelf voldoende beheerst om niet in paniek zijn streven terzijde te stellen, zijn leven te veranderen, dan komt weer het ogenblik van bevrijding. Een ogenblik van bevrijding, dat alle wonden geneest die geslagen zijn, dat alle krachten, die verbruikt leken, hernieuwt en duizendvoudig weergeeft.

Over het algemeen zal de geestelijke weg bestaan uit negen maal negen treden. Deze treden zijn zeer verschillend van indeling. Maar elk vertegenwoordigt een beleving, een ervaring en een ontdekking. En elke ontdekking moet gevoegd worden bij de vorige, voor men de kracht heeft verder te stijgen. Wanneer de negen hoofdtrappen van de geestelijke inwijding overzien worden, dan blijkt ons, dat elk van de negen trappen, waaruit ze bestaan, op zichzelf als de letters zijn, die een woord vormen. En elk woord, dat zo geboren wordt in een mens, is een machtswoord, een sleutel. Heeft hij zo alle trappen van de geestelijke inwijding doorlopen, dan zal hij - geest of stof - de negen machtswoorden bezitten, die gezamenlijk vormen de omschrijving van de schepping, de kracht van de goddelijke Naam, het bewustzijn en het leven van de mens. En hierdoor zal hij ingewijd zijn, gewijd door de goddelijke Kracht, die hij zich heeft gerealiseerd, ingewijd door de geheimen, waarmee hij die goddelijke Kracht kan openbaren voor zichzelf en anderen.

De weg der inwijding is zwaar. Het is niet makkelijk deze te gaan. Hij vraagt om voortdurend streven: een volharding, meer dan normaal gebruikelijk is. Maar wie streeft en wie volhardt, wie het pad van inwijding ten einde toe durft gaan, wie durft betrouwen op hogere krachten, ook al lijkt het, dat heel de wereld ten onder gaat, wie zich durft overgeven aan Gods leiding, ook al lijkt het, of hij daarmee de grootste dwaasheid van zijn leven, de grootste dwaasheid misschien zelfs van zijn geestelijk bestaan begaat, een dwaasheid, die hem bant tussen

demonen en duivels, dan zal juist die daaruit verwerven het enige heldere inzicht, dat het mogelijk maakt in elke sfeer en wereld bewust te zijn, bewust te werken.

Inwijding is: Een licht, dat je zelf ontsteekt, een keten, die je zelve breekt, een bewustzijn, dat je zelf verwerft en een deel van je wezen, dat in je sterft.

Inwijding, dat is: Geven en streven. Falen, keer op keer. Voortgaan, met pogen, telkens weer. Uiteindelijk toch weer slagen. En dan niet om rust en vree, maar om nieuwe proeven en nieuwe krachten vragen.

Inwijding is de moeilijkste weg, die er bestaat. Maar voor degene, die hem gaan kan, de schoonste. Omdat zij ons toont langs vele vreemde wegen, hoe wij te allen tijde één zijn geweest met de Schepper. En hoe de geheimen, die wij ontdekten ten koste van veel lijden, reeds geschreven waren in ons wezen, voor wij ons van het bestaan ervan werkelijk bewust werden.

Daarom moet ik deze avond dan besluiten met een vermaan, met een waarschuwing: Zoek geen inwijding, als ge niet bereid zijt alles te doorstaan en alles te offeren. Maar ook, wanneer ge in staat zijt te aanvaarden, wanneer ge die inwijding werkelijk durft te ondergaan, zie dan niet terug maar slechts vooruit. En weet, dat achter alle schijn verborgen een werkelijkheid ligt, die grotere kracht betekent, dan ge U zelfs kunt voorstellen. Grotere waarheid, dan ge durft dromen. Weet dan, dat elk falen en elke schijnbare ondergang alleen maar het begin is van een nieuwe openbaring van krachten, een nieuwe vrijheid en een nieuwe wereld.

VIERDE LES - DE VLUCHTSYMPTOMEN BIJ DE MENSEN

Eén van de meest treffende verschijnselen van de moderne tijd is wel de vlucht van de mens voor zichzelf en voor zijn omgeving. Dit uit zich in verschillende psychotische complexen, waarbij gezegd kan worden, dat de doorsnee-mens zichzelf het leven onaangenaamer maakt en het zeker voor anderen niet gemakkelijker of schoner. Waar komt dat vandaan?

In de allereerste plaats blijkt dat de mens tweeledig is in zijn streven en denken. Wij hebben het daar al eens eerder over gehad, maar ik zal het nog even herhalen. Enerzijds droomt de mens van volmaaktheid, van Utopia, van een grote bereiking, waarbij hijzelf belangrijk is voor zijn wereld en in deze wereld een goedertierende invloed betekent. Anderzijds tracht hij te komen tot een zo groot mogelijk aandeel aan hetgeen zijn wereld op dit ogenblik heeft te bieden, dat hij ook alle fouten, die zijn wereld eigen zijn, tot de zijne maakt.

Een daaruit voortkomend conflict drijft de mens tot een voortdurende tweestrijd, die hij - door het geven van valse redenen voor het bestaan ervan - tracht op te lossen. Zo vlucht hij uit de werkelijkheid, o.a. achter ziekteverschijnselen, die zijn onwil tot daden stellen voorkomen. Hij zal vergeetachtig worden en dingen, die hij als regel en als noodzakelijk aanvaardt, maar toch eigenlijk liever niet doet, eenvoudig niet doen. Hij weet kortom alles wat hem niet zint te verbuigen, om te buigen en te veranderen. De mens, die dit niet doet, zou harmonisch kunnen zijn met zijn wereld en zichzelf. Wat is nu het grote belang van een bestrijden van al deze psychotische verschijnselen, van het voorkomen van deze voortdurende tweestrijd, die een mens in zijn wereld enigszins onrustig, bitter en hunkerend naar troost doet zoeken naar een plaats van rust?

In de allereerste plaats: Elke mens kan zich ontdoen van de drangcomplexen in hem. Met andere woorden van complexen, waarmede hij zichzelf dus dwingt tot daden, die niet geheel met zijn eigen wezen in overeenstemming zijn. Kan een mens zich van deze drangcomplexen bevrijden, dan wordt het voor hem mogelijk om vrij tegenover zijn wereld te staan. Er bestaat geen werkelijke band of binding, er bestaan slechts bindingen en banden, die de mens zelf aanvaardt. Aanvaardt hij deze in strijd met zijn eigen streven, zijn eigen leven en wezen, dan zal hij daardoor dus zeer beperkt zijn, ook in zijn geestelijke bewustwording. Want de geest, die geen volledige uiting kan vinden in de stof, die verder door een schijnvertoning en zelfbedrog misleid kan worden in haar ervaringen - waar vooral het emotioneel gehalte van het leven vaak door neurosen, enz. bepaald wordt -, zal nooit een geestelijk bewustzijn kunnen bereiken, dat haar bevrijdt van het totaal, dat die stoffelijke wereld biedt.

Ten tweede: Elke mens, die in zichzelf de spanningen weet te verminderen, terwijl hij gelijktijdig zijn wereld aanvaardt, zoals zij is en niet zoals hij verlangt, dat ze zal zijn, kan komen tot een verbeteren van zichzelf, onafhankelijk van de wereld. Dit is zeer belangrijk. Want elke verbetering van het ik binnen een realiteit betekent een direct werken voor en met de geest. Elke poging echter om een wereld te verbeteren, zonder daarbij het ik onmiddellijk te betrekken of slechts het ik te zien als deel daarvan, betekent niets anders dan een verspillen van alle geestelijke en lichamelijke krachten, die er bestaan. Hier geldt meer dan elders: Mens, werk aan jezelf en zorg voor jezelf. Zo kan men n.l. vrede vinden. Dit houdt in, dat men zich niet door het oordeel van de wereld laat beroeren. Wanneer men voor zichzelf weet, dat men goed heeft gedaan - althans het beste wat mogelijk was - moet dat voldoende zijn. Wanneer men zelf weet, dat iets gerechtvaardigd is, zal men zich niet bezighouden met de complexen, de problemen, die de wereld U voorlegt, waarmee ze U tracht te overtuigen, dat U eigenlijk beter haar zin had kunnen doen.

De conclusie hieruit is al heel duidelijk: Een mens mag noch egoïst, noch egomaan zijn, maar moet een zodanige waardering hebben voor zijn eigen persoonlijkheid, dat hij te allen tijde in staat is voor zijn eigen meningen, handelingen, gedachten en daden in te staan en deze te rechtvaardigen, tenzij hem - niet door dwang maar door ervaring - wordt geleerd, dat deze

beter anders kunnen worden gesteld. Hij zal dan nooit een schuld bewustzijn omtrent het verleden moeten aanvaarden, maar daar tegenover wel stellen een positief streven in een nieuw erkende richting en toekomst.

Wanneer een geest in een lichaam heeft geleefd, dat bij voortdurend misleidde omtrent werkelijke waarden, zal ze niet in staat zijn de werkelijkheid te accepteren, die zich nu plotseling - bevrijd van het stoffelijke - voor haar kan openbaren. Want het wegvallen van de stoffelijke grenzen - zoals uit de vorige lezing duidelijk is geworden - grenzen, die in het voorstellingsvermogen vooral bestaan, zal haar in staat stellen zichzelf te zien vrij van elk contact met de stoffelijke wereld. Wie is echter geneigd eigen mislukking zonder meer te aanvaarden, te accepteren en te erkennen? Practisch niemand.

Elk vluchtverschijnsel dat op een zodanige manier wordt overgebracht naar een andere sfeer, een andere wereld, betekent daar een aanmerkelijke beperking. Die beperking kan zo groot zijn, dit een volledige stilstand van bewust worden, ja, zelfs van de levensprocessen, tijdelijk het resultaat ervan is. Dit is bij een streven naar werkelijke bewustwording niet aanvaardbaar. De geest kan daar vaak weinig aan doen. Het is een gevolg van haar stoffelijk beleven plus haar eigen instelling. Wanneer wij dus het kwaad willen voorkomen zullen we dat vooral in de stof moeten aanpakken. Daarom zou ik de volgende punten willen vaststellen:

1. Elke mens zal moeten proberen zo eerlijk en oprecht mogelijk het heden te beleven, voor zichzelf te verwerken en te waarderen. Denken omtrent gisteren is alleen belangrijk zover het de ervaringen aangaat die men heden kan gebruiken om daardoor eigen houding en werken in de wereld te verbeteren.
2. Een vlucht voor onverschillig welk verschijnsel of welke invloed in het leven betekent in feite een verloochening van het ik en de ervaring, die het ik nodig heeft. Het is noodzakelijk dergelijke ontkenningen van het leven in zichzelf te ontdekken en zoveel mogelijk te voorkomen. Een aanpassing aan de wereld kan vaak gewenst zijn, maar deze aanpassing zal nooit ten koste mogen gaan van eigen leven, levensbehoefte en denken.
3. Ieder mens en de vele geesten der lagere sferen trachten voortdurend zichzelf te definiëren t.o.v. de Schepper. Dit is onmogelijk. Hieruit vloeien vele conflicten voort. Een mens, een lagere geest mag niet van zichzelf verwachten, dat hij in een vaste relatie tot het Scheppend Principe staat. Het feit, dat hij een bewustwordingsgang doormaakt, betekent een voortdurende verplaatsing t.o.v. het Volmaakte, waarbij nu eens dit, dan weer dat aspect van het Volmaakte ervaren wordt. Elk vastklampen aan voorgaande voorstellingen is als zodanig uit den boze en kan aanleiding worden tot ernstige innerlijke conflicten, die voor de geest wederom een beperking van wereld en beleven, voor de mens een zware innerlijke strijd kan betekenen.
4. Wij weten allen, dat elke mens en elke geest door het aanvaarden van een gedeeltelijke werkelijkheid voortdurend dichter moet komen tot het aanvaarden van de grote, de goddelijke Werkelijkheid. Elke vlucht van het ik voor een gedeeltelijke werkelijkheid, elke poging om die werkelijkheid te veranderen, zonder dat ze door het geheel van het wezen als zodanig kan worden beleefd, betekent dus niet alleen het brengen van problemen in de eigen wereld, het ontkennen van zichzelf, maar vooral een ontkennen van de waarheid, van de grote goddelijke Waarheid, die rond U bestaat.
5. Geestelijk betekent dit een vermindering van krachten, een vermindering van weten, een beperking van beheersing. Stoffelijk betekent de houding van een dergelijke geest een toenemen van op stoffelijke stellingen, stoffelijke oordelen, stoffelijke beleving gebaseerde levensrichting en levensdrang met daardoor een te sterke en te grote nadruk op alle dierlijke elementen van het menselijk leven, hetzij in bevestigende of in ontkennende zin.
6. Elke te grote nadruk op het dierlijke betekent gelijktijdig een uitschakeling van het werkelijk geestelijke. De geest kan niet verder. De stof echter zal juist door het conflict komen ofwel tot een uitspatting, waarbij alle krachten stoffelijk worden verspild, dan wel tot een zo ernstig sparen van deze krachten zonder een geestelijke uitlaat

daarvoor, dat lichamelijke fouten en feilen - met al hun verdere problemen - het resultaat ervan zijn.

7. Elke mens, die dus probeert de waarheid te ontwijken, dient zich goed te realiseren, dat zijn vlucht niet alleen een vluchten voor een deel van de huidige werkelijkheid is maar gelijktijdig een bewuste of onbewuste verminking van zijn eigen stoffelijk zowel als geestelijk bestaan.
8. Verder bedenke een ieder, die de waarheid niet prettig of onaanvaardbaar vindt dit: Het is beter, dat de waarheid thans onplezierig lijkt, zodat wij onze instelling kunnen wijzigen, opdat zij voor ons aanvaardbaar en draagbaar wordt, dan dat wij haar verwerpen waarbij wij noch de schijn, noch de werkelijkheid kunnen verdragen, en geslingerd tussen twee - voor ons niet vaststaande - geheimzinnige krachten, tenslotte onszelf geheel verliezen zowel stoffelijk als geestelijk.
9. Een ieder, die een geestelijk bereiken wenst, een doordringen tot hoger sferen en bewustwording van het hoger geestelijke, zal zich dus in de eerste plaats dienen te richten op een aanvaarden, begrijpen en verwerken van de stoffelijke wereld om zo de gezonde basis te vinden, waarop zijn geest werken kán en zoeken kán naar een geestelijke waarheid, die dan zeker de stoffelijke waarheid zal aanpassen aan zijn wezen en dichter brengen tot de realiteit, die buiten ons allen nog steeds en voortdurend aanwezig is.

VIJFDE LES - DE BETEKENIS VAN DE MENSELIJKE PSYCHE VOOR DE MENSELIJKE GEZONDHEID

De menselijke gezondheid is niet alleen afhankelijk van uiterlijke omstandigheden maar zeer zeker ook van innerlijke omstandigheden en wel speciaal van de innerlijk optredende spanningen. Deze z.g. psychische spanningen kunnen worden onderverdeeld in verschillende hoofdrubrieken, waarvan ik dan eenvoudigheidshalve één indeling hier geef.

In de eerste plaats: spanningen door te groot verschil tussen innerlijk beleven en uiterlijke levensnoodzaak. In dergelijke gevallen leeft een mens eigenlijk uiterlijk boven zijn stand, terwijl hij innerlijk weet, dat hij het niet aan kan. Of hij meent innerlijk in staat te zijn tot grote dingen, terwijl de wereld hem dwingt uiterlijk in een bescheiden positie te blijven verkeren.

Een tweede oorzaak van psychische spanningen kan zijn een te sterke associatie van vroeger beleefde waarden met huidige omstandigheden en toestanden. Dat is een betrekkelijk onaangename kwestie. Want wanneer iemand zich te zeer bezighoudt met het verleden, is hij niet in staat het heden op een juiste manier te beleven. Hij krijgt daardoor voortdurend geschillen met de werkelijkheid, die hij moet oplossen door aan die werkelijkheid een zekere ontvluchting te verbinden. Wanneer waarden uit de kindsheid b.v. het leven van een volwassene te zeer beheersen, dan zal zijn onvermogen om in het heden te leven in overeenstemming met zijn uit de kindsheid behouden waarden hem voortdurend voor beslissingen stellen, die hij niet durft of kan dragen. Het resultaat is dan, dat zo iemand de werkelijkheid tracht te verwerpen en in de procedure ofwel in een waantoestand gaat leven, dus z.g. geestesziek wordt, dan wel nog met de grens van het normale weet te behouden, maar dan ook gebogen gaat onder een onnoemelijke last van neurotische verschijnselen, psychosen en wat dies meer zij.

Een derde oorzaak kan gevonden worden in het pogen om te leven naar eigen eisen en niet naar eigen mogelijkheden. De mens stelt over het algemeen aan de wereld veel meer eisen, dan bij rechtens voor zichzelf kan verantwoorden. Het feit, dat deze eisen dan ook verre zijn mogelijkheden te boven gaan, doet in hem een zekere weerzin ontstaan t.o.v. het leven. Hij probeert meestal eraan te ontkomen door zichzelf - vaak ten koste van anderen - althans enigszins te verschaffen, wat hij als zijn recht meent te moeten opeisen. De daaruit voortvloeiende onregelmatigheden van leven, de tegenstellingen in persoonlijk bestaan, brengen met zich mee een toenemende zenuwspanning, die op de duur kan leiden tot een totaal verval van het normale zenuwstelsel.

De drie genoemde hoofdoorzaken kunnen natuurlijk worden uitgebreid met een groot aantal andere secondaire oorzaken. Maar één feit blijft: Altijd weer zal de mens door zijn psychische spanningen zijn lichaam in een toestand brengen, die minder acceptabel zijn. Hij kan praktisch elk ziektebeeld voor zichzelf simuleren en opwekken. Hij is in staat alleen door zijn eigen gedachten, zijn manier van leven en staan tegenover het leven, elke besmettelijke ziekte naar zich toe te halen door een kunstmatige vergroting van eigen vatbaarheid en een vermindering van eigen weerstand. Op dezelfde wijze kan de mens door zijn eigen houding, tegenover een bepaald lijden dit lijden vergroten of verminderen.

Een voorbeeld: Bij bevallingen is over het algemeen de pijn binnen de grens van het draagbare, zodra van een vreugdig aanvaarden van de toestand sprake is. Op het ogenblik dat de angst voor de pijn tot een zeker verzet leidt, worden de weeën aanmerkelijk vergroot, aanmerkelijk geïntensifieerd.

Een ander voorbeeld kunnen wij geven in de mens, die naar de tandarts toegaat. De psychische spanningen en angsten, die er optreden, zijn vaak de oorzaak, dat hij weigert op de juiste ogenblikken de nodige ingrepen aan zijn voedsel-maalinstallatie te laten aanbrenge. Hierdoor krijgt hij een slecht gebit. Het slechte gebit geeft aanleiding tot een slechte

spijsvertering. De slechte spijsvertering geeft aanleiding tot bepaalde zorgen omtrent eigen gezondheid. Deze zorgen brengen weer met zich mede een verhoogde onrust, een verminderde mogelijkheid tot concentratie en als zodanig een minder aanvaardbare houding tegenover het leven zelve. Hierdoor ontstaan problemen in het leven en deze problemen resulteren in een ineenstorting van de persoon in kwestie.

Wanneer wij nu zien, hoe de mens door zijn eigen instelling t.o.v. het leven, t.o.v. zichzelf ook, bepaalde lichamelijke verschijnselen kan veranderen in intensiteit dan wel zelfs kan doen ontstaan, is het logisch, dat wij enkele leefregels moeten bezien, welke deze mogelijkheden verminderen, ja, tenslotte de gezondheid van het lichaam ten goede komen door juist gericht zijn van de geest. Kort samengevat zijn deze regelen de volgende:

1. Een ieder, die zich te veel bezighoudt met het verleden - zij het dan om het als begeleidingsmateriaal voor het heden te gebruiken, of handelingen in het heden op de meest juiste wijze te volbrengen zal zichzelf door zijn herinnering, aan het verleden beletten op de juiste en meest gezonde wijze te leven.
2. Een ieder, die beperkingen in het leven aanvaardt, die voor hemzelf niet aanvaardbaar en zelfs niet redelijk zijn, alleen omwille van anderen, scheidt een zodanig sterke tegenstelling tussen zijn innerlijk leven en zijn uiterlijke belevingsmogelijkheid, dat ernstige schade aan lichaam en geest hieruit kan, voortvloeien. Men zal dus te allen tijde, moeten trachten om eigen leven en eigen levensopvattingen in overeenstemming te brengen met de wereld en de wereld zover te negeren als mogelijk is, om in de eerste plaats de eigen levensopvatting op de juiste wijze tot uitdrukking te brengen.
3. Degenen, die zich bezighouden met zorgen omtrent morgen, begaan de grote fout, dat zij de intensiteit van hun prestatie, hun vermogen en kracht projecteren in een toekomst, die zij nog niet op de juiste manier kunnen bepalen of benaderen. Hierdoor wordt de mogelijkheid in het heden verminderd, worden grote krachtsinspanningen nutteloos volbracht en zal vaak een nerveuze toestand ontstaan die aanleiding is tot onredelijkheden, en deze onredelijkheden brengen met zich moeilijkheden in de wereld en daarmee gepaard gaande psychische reacties. Ook dit kan in vele gevallen leiden tot zowel geestelijke als stoffelijke stoornissen. Om dit te vermijden houden men zich dus aan de volgende wijze van handelen. In het heden volbrengt men al, wat in het heden te volbrengen valt binnen redelijke normen. Datgene, wat voorbereid moet worden voor morgen, wordt volgens het beste weten van heden voorbereid. Maar het wordt niet nader overdacht, waar eerst het ogenblik, dat het werkelijk ter overweging wordt gegeven door het heden, beslissend kan zijn omtrent de handelingswijze en de mogelijkheid van handelen in de toekomst.
4. De mens zal te allen tijde zich moeten instellen op een geestelijke weerstand tegen ziekte en ziek zijn. Dit houdt ook in, dat men op de juiste ogenblikken deskundigen raadpleegt om zo een innerlijke onrust terug te brengen tot aanvaardbare normen door de verantwoording van eigen lichamelijke gesteldheid aan deskundigen over te dragen. Dit is belangrijker dan U denkt. Wanneer je ziek bent en onmiddellijk gaat zeggen: "Nu ben ik ziek en nu blijf ik thuis: nu ga ik liggen, nu doe ik niets meer en ik ben zo ontzettend vervelend, bereik je daardoor slechts een verergering van eigen symptomen, vergroting van eigen lijden, vergroting van eigen onrust. Degene, die zich ten koste van alles verzet tegen een zich ziek voelen, zal als gevolg daarvan in vele gevallen ernstiger ziektemogelijkheden voor zichzelf scheppen dan aanvaardbaar geacht kan worden. Daarom wordt aangeraden in geval van zich ziek gevoelen bij een redelijk vaststellen van abnormale verschijnselen als voortdurende pijnen en bij voortdurende verhoogde temperatuur, dat een deskundige wordt geraadpleegd. Echter zal men trachten zoveel mogelijk het normale leven verder voort te zetten.
5. Een ieder zal te allen tijde moeten trachten in het leven iets te vinden, dat vreugde geeft, dat de belangstelling kan boeien. Belangrijker dan iets anders in het, dat men in het leven bepaalde liefhebberijen heeft, over het algemeen een zekere persoonlijke prestatie bevattende, die bevrediging geeft en zo mogelijk bovendien een zekere, uitleving van de scheppingsdrang, die in praktisch elke mens leeft. De doorsneemens

zal zich daarentegen onthouden van alle vermaken, genietingen en zo mogelijk ook werkzaamheden, die elk eigen initiatief onderdrukken.

6. De geestelijke gezondheid wordt verder bevorderd door voortdurend de geest te richten op gezond redelijk leven: en deze gedachtegang op zichzelf is voldoende om ook stoffelijk een grotere gezondheid te baren. Men zal dus verstandig doen door altijd, elke dag weer, een ogenblik van zijn tijd te gebruiken om zichzelf in te stellen op gezond en zuiver leven. Dit gebeurt het beste door de gebeurtenissen van de afgelopen dag zo mogelijk enigszins in volgorde te overdenken, zich te realiseren wat fout was en wat goed was, en deze dingen dan naast zich neer te leggen als ervaring, voor zichzelf herhalende: Het feit dat ik deze dag volbracht heb, is een bewijs, dat ik vele dagen zal kunnen volbrengen: het feit dat ik iets goeds kon doen, bewijst mij, dat mijn leven doel en zin heeft. Hierdoor ontstaat dan over het algemeen een zekere geestelijke, vreugdige levensaanvaarding. Deze levensaanvaarding brengt met zich een grotere rust en ontspanning voor het lichaam en zo tevens een grotere gezondheid.

Het feit, dat deze bijeenkomst de laatste is, waarin ik over de menselijke psyche tot U het woord mag voeren, noopt mij op te merken, dat deze reeks van vaak betrekkelijk onsamenhangende gegevens, in samenhang met de cursussen gebruikt, ongetwijfeld kunnen bijdragen tot Uw eigen grotere geestelijke rust.